

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**TÜRKİYE'DEKİ ÇOCUK KİTAPLARI YAYINCILIĞININ
ÜRETİM SÜRECİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERE YÖNELİK
BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Adem KAYA

**Gazetecilik Ana Bilim Dalı
Gazetecilik Programı**

NİSAN, 2024

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE'DEKİ ÇOCUK KİTAPLARI YAYINCILIĞININ
ÜRETİM SÜRECİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERE YÖNELİK
BİR ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Adem KAYA
(Y2116.001001)

Gazetecilik Ana Bilim Dalı
Gazetecilik Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğretim Üyesi Burak SÖNMEZER

NİSAN, 2024

TEZ SINAV TUTANAĞI

ONUR SÖZÜ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum ‘‘Türkiye'deki Çocuk Kitapları Yayıncılığının Üretim Sürecini Etkileyen Faktörlere Yönelik Bir Araştırma’’ adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. 24/04/2024.

Adem KAYA

ÖNSÖZ

Bu tez çocuk kitapları yayıncılığının üretim aşamasında zaman içerisinde meydana gelen dönüşümü ele almaktadır. Bu tezin yazımının her aşamasında bilgi ve tecrübesi ile yanımda olan kıymetli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Burak SÖNMEZER'e teşekkür ederim.

Hayatı boyunca daima beyefendiliği ve ileriye bize hedef gösteren rahmetli babam ve sevgili anneme çok teşekkür ederken bu hayatı yaşanabilir kılan yegane insan olan eşim, yol arkadaşım Dr. Öğretim Üyesi Rümeyza Kaya'ya teşekkür ederim.

Masum ve mazlum Filistin topraklarında; şehit düşen, öksüz ve yetim kalan tüm çocuklara...

Nisan, 2024

Adem KAYA

TÜRKİYE'DEKİ ÇOCUK KİTAPLARI YAYINCILIĞININ ÜRETİM SÜRECİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

ÖZET

Teknolojide yaşanan gelişmelerle birlikte yayıncılık alanında köklü değişimler olmaktadır. Çocuk kitapları yayıncılığı da bu değişimden etkilenmektedir. Bu çalışmanın amacı çocuk kitapları yayıncılığının üretim ve tüketim aşamalarının dönüşümünü incelemektir. Çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşmelere 6 kişi katılmıştır. Ulaşılan sonuçlara göre çocuk kitapları yayıncılığında üretim yazım dili, baskı, yazar ve yayın sayısı, güncel konuların takip edilmesi gibi konuları içermektedir. Çocuk kitapları yayıncılığında tüketicinin dijital okuma alışkanlıkları, popüler kültür gibi konularla ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışmanın sonuçları eşliğinde çocuk kitapları yayıncılığı alanında teknolojideki gelişmelerin yanı sıra değişimlerin takip edilmesi önerilmiştir. Ulaşılan sonuçlar 6 katılımcının verdiği yanıtlarla sınırlıdır.

Anahtar Kelimeler: Kitap, Çocuk Kitapları, Çocuk Kitapları Yayıncılığı, Üretim ve Tüketim.

A RESEARCH ON THE FACTORS AFFECTING THE PRODUCTION PROCESS OF CHILDREN'S BOOKS PUBLISHING IN TURKEY

ABSTRACT

With the developments in technology, there are radical changes in the field of publishing. Children's book publishing is also affected by this change. The aim of this study is to examine the transformation of the production and consumption stages of children's book publishing. Semi-structured interview method was used in the study. 6 people participated in the interviews. According to the results obtained, production in children's book publishing includes issues such as writing language, printing, number of authors and publications, and following current issues. It has been concluded that consumption in children's book publishing is related to issues such as digital reading habits and popular culture. Based on the results of the study, it is recommended to follow the changes as well as the developments in technology in the field of children's book publishing. The results are limited to the answers given by 6 participants.

Keywords: Book, Children's Books, Children's Book Publishing, Production and Consumption.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
I. GİRİŞ.....	1
II. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	6
A. Kitap Yayıncılığı Tarihçesi	6
1. Kitabın Oluşumu ve Eski Çağda Kitap.....	6
2. Orta Çağ ve Yeni Çağda Kitap	7
3. Yakın Çağdan Milenyuma Kadar Kitap	7
4. Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti Döneminde Kitap	8
B. Çocuk Kitapları Yayıncılığı.....	9
1. Yayıncılık ve Çocuk Kitapları Yayıncılığı	9
2. Çocuk Kitapları Yayıncılığında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	10
3. Çocuk Kitapları Yayıncılığının Ayırt Edici Özellikleri.....	14
4. Türkiye’de ve Dünyada Çocuk Kitapları Yayıncılığı.....	15
5. Çocuk Kitapları Yayıncılığı Örnekleri	18
6. Çocuk Kitapları Yayıncılığı ile İlgili Gelecek Beklentileri	32
C. Çocuk Kitapları Yayıncılığı ve Üretim.....	35
D. Çocuk Kitapları Yayıncılığı ve Tüketim	41

E. Verilerle Çocuk Kitapları Yayıncılığında Üretim ve Tüketim	42
III. YÖNTEM.....	50
A. Araştırmanın Amacı	50
B. Araştırmanın Yöntemi	50
C. Görüşme Soruları	51
D. Araştırmanın Önemi	51
E. Hipotezler	52
F. Araştırma Metodolojisi	52
G. Verilerin Analizi	52
IV. BULGULAR.....	53
V. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	75
KAYNAKÇA	77
ÖZGEÇMİŞ.....	82

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1. Çocukların Dil Gelişimi (4 Yaşına Kadar)	11
Çizelge 2. Çocukların Dil Gelişimi (5 Yaşından 13 Yaşına Kadar)	12
Çizelge 3. Çocuklarda Yaş Dönemlerine Göre Kelime Dağarcığı	13
Çizelge 4. Dijital Öğrenmenin Avantaj ve Dezavantajları.....	33
Çizelge 5. Kategorilere Göre Türkiye'de Kitap Üretimi (2019-2020).....	37
Çizelge 6. Kategorilere Göre Türkiye'de Kitap Üretimi (2020-2021).....	37
Çizelge 7. Türkiye Kitap Pazarı Ekonomik Veriler (2019-2020/TL).....	43
Çizelge 8. Türkiye Kitap Pazarı Ekonomik Veriler (2020-2021/TL).....	45
Çizelge 9. Kategorilere Göre Türkiye Kitap Pazarı (2019-2020).....	47
Çizelge 10. Kategorilere Göre Türkiye Kitap Pazarı (2020-2021).....	48
Çizelge 11. Çocuk kitapları yayıncılığını nasıl açıklarsınız? Kendisine özgü yönleri nelerdir? sorusuna ilişkin bulgular	53
Çizelge 12. Çocuk kitapları yayıncılığında dikkat edilmesi gereken hususlar nelerdir? sorusuna ilişkin bulgular	55
Çizelge 13. Çocuk kitapları yayıncılığında yaşanan dönüşümü nasıl açıklarsınız? sorusuna ilişkin bulgular	58
Çizelge 14. Çocuk kitapları yayıncılığı alanında üretimin dönüşüm sürecini değerlendirir misiniz? sorusuna ilişkin bulgular	60
Çizelge 15. Çocuk kitapları yayıncılığı alanında tüketimin dönüşüm sürecini değerlendirir misiniz? sorusuna ilişkin bulgular	63
Çizelge 16. Yayıncılık açısından çocuk kitapları yayıncılığında üretimin dönüşümünü nasıl değerlendirirsiniz? sorusuna ilişkin bulgular	66
Çizelge 17. Çocuk kitapları yayıncılığı alanının güçlü yönleri nelerdir? sorusuna ilişkin bulgular	68
Çizelge 18. Çocuk kitapları yayıncılığı alanının zayıf yönleri nelerdir? sorusuna ilişkin bulgular	70

Çizelge 19. Çocuk kitapları yayıncılığı alanı için tehditler nelerdir? sorusuna ilişkin bulgular	72
Çizelge 20. Hipotezlerin Kabul/Ret Durumu	74

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 1. Türkiye'de 2013-2020 Yılları Arasında Yayınlanan Toplam Kitap Sayısı... 16
Şekil 2. Türkiye'de 2013-2020 Yılları Arasında Yayınlanan Çocuk Kitapları Sayısı 17
Şekil 3. Türkiye Kitap Pazarı Ekonomik Verilerin Grafiği (2019-2020) 44
Şekil 4. Türkiye Kitap Pazarı Ekonomik Verilerin Grafiği (2020-2021) 46

I. GİRİŞ

Yirminci yüzyılın son çeyreğinden itibaren eğitim alanında yaşanan gelişmelere paralel olarak eğitim sürecinin her aşamasında büyük değişimler meydana gelmiştir. Bu durum yayıncılık alanında yeniliklerin yaşanmasını beraberinde getirmiştir. Bireylere küçük yaştan itibaren okuma alışkanlıkları kazandırılması ve okuma tutumlarının pozitif yönde geliştirilmesi için çalışmalar yürütülen alanlardan bir tanesi de çocuk kitapları yayıncılığıdır. Çocuk kitapları yayıncılığı, eğitimle ilgili gelişmelerin yanı sıra teknoloji ile ilgili gelişmeler etrafında şekillenmektedir. Çocuk kitapları yayıncılığının yaşadığı dönüşüm süreçleri, böyle bir çalışma konusunun seçilmesindeki temel nedenlerden birisidir.

Çocuk kitapları, yalnızca okuma-yazma öğretmek için kullanılmaz, aynı zamanda çocukların dil, duygusal ve bilişsel becerilerinin artması için de kullanılır. Çocuk kitapları aracılığıyla çocuklar evrensel ahlaki değerleri öğrenebilir, problem çözme, eleştirel ve yaratıcı düşünme konusunda daha becerikli hale gelebilirler. İlkokul yılları, küçük yaştaki çocukların güçlü okuma alışkanlıkları kazanmaları ve hem okul içinde hem de okul dışında okumaya yönelik olumlu tutumlar geliştirmeleri açısından özellikle önemli bir dönemdir. Bu nedenle kitap seçerken öğrencilerin tercihlerini bilmek eğitimciler için önemlidir. Çünkü öğrencilerin kitapla etkileşime girmesini teşvik etmek, öğrencilerin okuma alışkanlığı ve sevgisini geliştirmeleri açısından kritik öneme sahiptir (Bayraktar, 2021: 345). Yayıncılıkla doğrudan ilişkili bu konular çalışmada incelenecek olan hususlar arasındadır.

Yayıncılık, teknolojiye yaşanan gelişmelerle birlikte hızlı bir değişim süreci içindedir (Bakırcı, Yıldız ve Ceran, 2021: 154). Çocuk kitapları yayıncılığı, diğer yayıncılık alanlarına göre bu süreçten daha fazla etkilenmektedir ve bu durumun bir getirisi olarak daha hassas bir şekilde faaliyetlerin yürütülmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Çocuk kitapları yayıncılığında üretim ve tüketim süreçlerinin değişmesini beraberinde getiren bu durum aynı zamanda hem üreticilerin hem de

tüketicilerin davranışlarının farklılaşması ile sonuçlanmaktadır. Çalışmada çocuk yayıncılığına dair üretim ve tüketim özelinde incelemelere yer verilmektedir.

Erken yaşam dönemlerinde çocukların kazanacakları bilgi ve becerileri gelecekte açısından kritik öneme sahiptir. Kitapla olan ilişki, çocukların kazanımları açısından belirleyici roller üstlenmektedir. Kitapların çocuklarda uyandırdığı merak ve öğrenme isteği, okuma alışkanlığı ve okuma becerisi kazanımı bakımından oldukça değerlidir (Eroğlu, 2016: 106). Çocukların kitapla olan ilişkilerinin bu içeriğine paralel olarak çocuk kitapları yayıncılığı insan hayatının önemli alanlarından birisi haline gelmiştir. Küçük yaştan itibaren okuma alışkanlıklarının kazanılması noktasında çocuk kitapları yayıncılığının niteliği belirleyici konumdadır. Özellikle teknolojideki gelişimle birlikte yaşam tarzının hızla değiştiği 21.yüzyıl koşullarında çocuk kitapları yayıncılığı aracılığıyla çocukların kitapla olan ilişkilerinin şekillendirilmesi toplumların öncelik vermesi gereken/beklenen konulardan birisi olarak görünmektedir.

Çocuk kitapları, çocukların kurmaca dünyalar aracılığıyla yaşadığı çevreyi tanımalarını sağlarken kendilerini keşfetmeleri açısından fırsatlar tanımaktadır. Çocukların ruhsal açıdan gelişme kaydetmeleri, farkındalık sahibi olmaları, okuduğunu anlama, yorumlama gibi beceriler kazanmaları gibi sonuçlar da çocuk kitapları ile ilgilidir (Balta, 2019: 466). Gelecekte nitelikli bir birey olabilmek adına çocuk kitaplarının sahip olduğu bu işlevler, çocuk kitapları yayıncılığının önemini oluşturan hususlar arasında yer almaktadır.

Yayıncılık, pek çok farklı değişkenin etkili olduğu bir alandır. Çocuk kitapları yayıncılığında ise daha özenli bir şekilde hareket edilmeli, daha fazla değişken dikkate alınmalıdır. Kitapların büyüklük, kapak, cilt, sayfa biçimi, kağıt seçimi gibi dış yapı özelliklerinin yanı sıra karakter seçimi, konu, anlatım biçimi, kullanılan dil, eğitim ilkelerine uyum gibi iç yapı özellikleri çocuk kitapları yayıncılığında göz önünde bulundurulması gereken hususlar kapsamındadır (Kodan ve Kara, 2021: 4542). Çocuk kitapları yayıncılığında çocukların gelişim dönemleri göz önünde bulundurulması gereken bir diğer ayrıntı olup konuyla ilgili süreçlerin çok yönlü bir biçimde ele alınmasını gerektirmektedir.

Teknolojideki gelişmeler, çocuk kitapları yayıncılığında üretim ve tüketim süreçlerini doğrudan etkilemektedir. Kitap formatı ve tasarımında yeniliği teşvik eden

yeni teknolojilerle birleşen güçlü satışlar, yazarları çocuklara daha geniş bir kitap yelpazesi sunmaya teşvik etmektedir (Short, 2018: 287). Böyle bir ortamda çocuk kitapları yayıncılığının gelişimi ve dönüşümü, büyük bir hızla devam etmektedir. Bu beklentiler eşliğinde yakın gelecekte çocuk kitapları yayıncılığına dair beklentiler çalışmada değerlendirmeye alınmaktadır.

Bu çalışmanın temel amacı çocuk kitapları yayıncılığının üretim ve tüketim aşamalarının dönüşümü incelemek olarak belirlenmiştir. Çalışmanın alt amaçları ise aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

- 1) Çocuk kitapları yayıncılığında dikkat edilmesi gereken hususların tespit edilmesi,
- 2) Çocuk kitapları yayıncılığının ayırt edici niteliklerinin ortaya koyulması,
- 3) Çocuk kitapları yayıncılığında öne çıkan temaların belirlenmesi,
- 4) Türkiye'de ve dünyada çocuk kitapları yayıncılığının güncel durumunun değerlendirilmesi,
- 5) Çocuk kitapları yayıncılığı ile ilgili örneklerin paylaşılması,
- 6) Çocuk kitapları yayıncılığına dair gelecek beklentilerinin incelemeye alınması,
- 7) Çocuk kitapları yayıncılığında üretimin dönüşümünün araştırılması,
- 8) Çocuk kitapları yayıncılığında tüketimin dönüşümünün araştırılması,
- 9) Çocuk kitapları yayıncılığında üretim ve tüketim açısından dönüşümün incelenmesi,

10) Çocuk kitapları yayıncılığının diğer yayıncılık türleri ile benzer ve farklı yönlerinin açıklanması,

11) Türkiye'den bir analiz yapılarak çocuk kitapları yayıncılığının üretim ve tüketim aşamalarının dönüşümünün incelenmesi şeklindedir.

Çalışmada çocuk kitapları yayıncılığı ile ilgili kavramsal çerçeve araştırması gereğince güncel literatür taranmaktadır. Çocuk kitapları yayıncılığının üretim ve tüketim aşamalarının dönüşümüne dair Türkiye'den bir analiz incelemesinde ise mülakat (yüz yüze görüşme) yöntemi aracılığıyla veriler toplanmakta ve yorumlanmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme yönteminde konuyla ilgili ayrıntılı bilgiler elde edilmesi beklenmektedir. Bu kapsamda katılımcılara 9 soru yöneltilmiş ve yanıtlar yorumlanmıştır. Görüşmeler, ortalama 15 dakika sürmektedir.

Araştırmada aşağıdaki hipotezler test edilmektedir:

H1: Çocuk kitapları yayıncılığında üretimin dönüşümünde hedef kitlenin beklentileri gözlenmektedir.

H2: Çocuk kitapları yayıncılığında tüketimin dönüşümünde çocukların gelişimini destekleyen yayınlar ve dijital teknolojinin etkileri gözlenmektedir.

H3: Çocuk kitapları yayıncılığı alanında dijitalleşmenin etkilerinin artarak devam etmesi beklenmektedir.

Böyle bir çalışma hazırlanması ile birlikte çocuk kitapları yayıncılığı ile ilgili yazına katkıda bulunulması hedeflenmektedir. Çalışmanın benzer konudaki araştırmalar için referans niteliği taşıyan bulgulara ulaşması beklenmektedir.

Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, araştırma konusunun tanıtıldığı giriş bölümüdür. Giriş bölümünde çalışmada izlenecek olan yol haritası paylaşılmaktadır. İkinci bölüm kavramsal çerçeve incelemesi şeklinde olacaktır. Kitap yayıncılığının tarihçesi ve çocuk kitapları yayıncılığı hakkında bilgiler bu bölümde yer almaktadır. Çocuk kitapları yayıncılığında üretim ve tüketim bilgileri ikinci bölümde ele alınmaktadır. Üçüncü bölümde araştırmanın yöntem bilgileri açıklanmaktadır.

Araştırmaya katılan bireylere yneltlen görüşme soruları, hipotezler, verilerin analizi gibi hususlar yöntem bölümünü oluşturmaktadır. Yöntem bölümü aynı zamanda görüşmelerin içeriğine dair bilgileri içermektedir. Dördüncü bölümde araştırmanın bulguları yorumlanmaktadır. Katılımcıların yanıtları, araştırmanın amaçlarına göre bulgular bölümünde yorumlanmaktadır. Bulgular bölümü ocuk kitapları yayıncılığı açısından farklı bakış açılarını içermektedir. Beşinci bölümde ise sonuçlar değerlendirilmekte ve öneriler sunulmaktadır. ocuk kitapları yayıncılığı ile ilgili üretim ve tüketimin dönüşümü, beşinci bölümde ortaya koyulmaktadır.

II. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kavramsal çerçeve incelemesine ayrılan bu bölümde kitap yayıncılığı tarihçesi, çocuk kitapları yayıncılığı, çocuk kitapları yayıncılığı ve üretim, çocuk kitapları yayıncılığı ve tüketim, verilerle çocuk kitapları yayıncılığında üretim ve tüketim hakkında bilgiler yer almaktadır.

A. Kitap Yayıncılığı Tarihçesi

Kitap yayıncılığının tarihçesi, matbaanın keşfine kadar uzanmaktadır. Bu bölümde kitabın oluşumu ve Eski Çağda kitap, Orta Çağ ve Yeni Çağda kitap, Yakın Çağdan milenyuma kadar kitap, Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti döneminde kitap konuları ele alınmaktadır.

1. Kitabın Oluşumu ve Eski Çağda Kitap

15.yüzyılda Gutenberg tarafından matbaa insanların kullanımına sunulmuş, böylece kitap basılabilmesi mümkün olmuştur (Bozkurt ve Bozkaya, 2013: 1). Ancak kitabın geçmişi çok daha eskilere uzanmaktadır. Eski Çağda kitap, dini emirlerin yazılı hale getirilmesi yönündeki girişimlerle ilişkili iken insanlığa mesaj verme amacına yöneliktir. Milattan önce 3 binli yıllara kadar uzanan dönemde Mısır'da papirüs ruloları, bugünkü anlamıyla kitabın ilk örnekleri olarak kabul edilmektedir (Baytar, 2022: 224).

İnsanların duygu, düşünce, bilgi, fikir, deneyimlerini aktarmak için yürüttüğü girişimler kitabın oluşumunu açıklamada önemli bir yere sahiptir. Kitabın oluşumu insanların yaşadığı deneyimlerin gelecek nesillere aktarılması bakımından yeni bir dönemi başlatmıştır. Yaşanılan döneme ve olanaklara göre insanların kullandığı yazı

malzemeleri, kitabın oluşumunu açıklayan hususlardan bir tanesidir (Dalkıran, 2013: 201).

2. Orta Çağ ve Yeni Çağda Kitap

Rönesans ve Reform hareketleri neticesinde kitap konusunda olumlu gelişmelerin gözlenmesi söz konusu olmuştur. Orta Çağ ile birlikte eğitimle ilgili ilerleme kaydedilmeye başlaması, kitabın oluşumunda önemli bir yere sahiptir (Gümüş, 2010: 29). Kitabın basılmaya başlaması ile birlikte hızlı bir ilerleme süreci ortaya çıkmıştır ve artan talep ile birlikte sürekli bir gelişim gözlenmiştir. Orta Çağ ve Yeni Çağda kitap, Avrupa’da basım çalışmalarının yaygınlaşması süreçlerini içermektedir (Acaaroğlu, 1971: 36).

Orta Çağ ve Yeni Çağ dönemlerinde kitap, bilimsel açıdan ilerleme kaydedilmesinin belirleyicileri arasında olmuştur. “Matbaanın bulunuşundan önce kitap siparişi verenler soylular ve din adamları olmuştur. Kitap yazımı soylular için hazırlanan pahalı yapıtlar ve için hazırlanan din adamları dua ve ilahi kitaplarından oluşmuştur. Matbaayla birlikte hem kitaplara hem de felsefe, astronomi, fizik, matematik ve edebiyata yönelik talepler artmıştır” (Bulat Demir, 2023: 50). Bu eğilim bir yandan kitabın tarihi gelişimini açıklarken bir yandan da etkilerinin neleri kapsadığını göstermesi yönüyle önemlidir.

3. Yakın Çağdan Milenyuma Kadar Kitap

Matbaa icadını takip eden dönemlerde kitabın gelişimi, toplum geneline yayılma girişimleri etrafında şekillenmektedir. Yakın Çağ döneminden itibaren Fransa, İngiltere, İspanya, Hollanda gibi ülkelerde kitapların resmi dillerde yazılarak basılmaya başlaması söz konusu olmuştur. Takip eden dönemde ise kitapların bugünkü formatta basılması yaygınlaşmıştır. Bu döneme kadar sadece toplumdaki üst sınıflar kitap alabilirken bu dönemle birlikte kitabın toplum geneline yayılmasının önü açılmıştır. 1800’lerde sanayileşmenin kitap basımı alanına yansması ile birlikte seri üretim hızlanmıştır (Akdenizli, 2015: 49).

1900’lü yıllardan milenyuma kadar olan dönemde kitap tarihçesinde bilgisayar teknolojilerinin etkileri ön plana çıkmaktadır. Dijital baskı makinalarının ortaya çıktığı

bu dönemde kitapların basımında yeni bir döneme girilmiştir (Bulat Demir, 2023: 53). Teknolojinin kitap üretiminde kullanılmaya başlaması ile birlikte Orta Çağdan milenyumuna kadar olan tüm dönemlerde kitabın insan hayatındaki yeri ve önemi düzenli bir biçimde artış göstermiştir.

4. Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti Döneminde Kitap

Osmanlı Devleti döneminde toplumda okuma yazma bilen kişi sayısının düşük olmasının kitapla ilgili süreçlere yansımaları büyüktür. Osmanlı Devleti döneminde kişisel ilgi alanı olarak kitap okumanın 1800'lü yılların sonuna dek uzandığı bilinmektedir. Bu da kitapla ilgili gelişmelerde geç kalındığının göstergelerinden birisidir. Osmanlı Devleti döneminde kitap, uzunca bir süre toplumun ilgisini çekecek yayınların tercih edilmemesi şeklindedir (Doğan, 2020: 35).

Türkler, Avrupa'da kendi dilinde kitap basan son milletlerden birisidir. Bunun nedeni Osmanlı Devleti döneminde matbaanın geç gelmesidir. Osmanlı Devleti, matbaa konusunda geç kaldığı için Batı toplumlarının gerisinde kalmış, pek çok alanda gelişme kaydedememiştir (Acaroğlu, 1971: 77).

Osmanlı Devleti döneminde kitap basımı ile ilgili Matbaa Nizamnamesi, Matbaalar Kanunu, Hakk-ı Telif Kanunu, Matbaalara ve Kitapçılara ve Bunlara Müteferri Hususata Dair Nizamname adı altında yasal düzenlemeler yapılmıştır (Sümbül, 2021: 165). Bu düzenlemeler ile birlikte kitapların toplum geneline yayılmasına yönelik adımlar atılsa da geç kalınmıştır.

Türkiye'de Cumhuriyetin ilanı ile birlikte kitap konusunda önemli gelişmeler yaşanmıştır. "Cumhuriyetin ilanı beraberinde getirdiği yeniliklerle birlikte yayıncılığı hızlandırmıştır. Maarif Vekaleti 1923 – 1928 yılları arasında 250 değişik başlıkta kitap yayımlamıştır. 1925'te basılacak kitapları seçmek, yazdırmak veya çevirtmek amacıyla Telif ve Tercüme Heyeti oluşturulmuş ancak 1928'de gerçekleştirilen alfabe değişikliği var olan baskı tekniğini bir anda kullanılmaz hale getirmiştir" (Doğan, 2020: 52).

1927 yılında nüfus sayımı yapılırken Türkiye'de okuma yazma oranının yüzde 10 düzeyinde olduğu bilinmektedir (Neşeli, 2019: 71). Kitap yayıncılığı ile ilgili gelişmeler değerlendirilirken bunun göz ardı edilmesi mümkün değildir. Hem okuma

yazma oranının düşük olması hem de alfabe değişimi, Türkiye'de ilk yıllarda kitap yayıncılığının gelişiminde güçlüklere neden olmuştur.

Cumhuriyetin ilanından sonra Türkiye'de Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir basımevi kurulduğu görülmektedir. Basımevi kurulmasına yönelik adımla birlikte halkın ilgisini çekecek ve bilgilenmesini sağlayacak kitaplar basılmaya başlamış, kitabın toplumu etkilemesi ve aydınlatması yönünde etkiler gözlenmiştir (Bulat Demir, 2023: 59).

Teknolojide yaşanan gelişmeler, dünyada olduğu gibi Türkiye'de de kitap alışkanlıklarını etkilemiştir. Buna paralel olarak e-kitaplar hayata girmiştir. Türkiye'de kitap yayıncılığı alanında kaydedilen gelişmeler ile birlikte e-kitaplara yönelik yazılım ve donanımlar üretilmeye başlamış, kitap yayıncılığı bugünkü halini almıştır (nder, 2011: 99).

B. Çocuk Kitapları Yayıncılığı

Çocuk kitapları yayıncılığı, çocukların gelişim dönemleri göz önüne alınarak hazırlanan yayınların sunulmasını içermektedir (Koyuncuoğlu, 2021: 1). Bu bölümde yayıncılık ve çocuk kitapları yayıncılığı, çocuk kitapları yayıncılığında dikkat edilmesi gereken hususlar, çocuk kitapları yayıncılığının ayırt edici zellikleri, Türkiye'de ve dünyada çocuk kitapları yayıncılığı, çocuk kitapları yayıncılığı örnekleri, çocuk kitapları yayıncılığı ile ilgili gelecek beklentileri konu başlıkları araştırılmaktadır.

1. Yayıncılık ve Çocuk Kitapları Yayıncılığı

“Radyo, televizyon ve Internet aracılığıyla halka sunulan veya basılıp satışa çıkarılan gazete, dergi gibi okunan her türlü materyal yayın olarak adlandırılır. Her gün okunan gazeteler, dergiler gibi basılı materyallerden, eğlence dünyasında büyük öneme sahip olan televizyonlara kadar her türlü faaliyet yayıncılığın kapsamına girmektedir” (Erol, 2009: 3). Çocuk kitapları yayıncılığı ise bu yayınların çocuk kitapları özelinde olmasını ifade etmektedir.

Dünyada hızlı bir şekilde değişim ve dönüşümlerin yaşanması, çocuk kitapları yayıncılığı aracılığıyla geniş kitlelere ulaşılmasını beraberinde getirmektedir. Çocuk

kitapları yayıncılığı aynı zamanda hedef kitlenin memnun edilmesi bakımından kritik öneme sahiptir (DeAngelo, 2023: 230). Tüm bunlar çocuk kitapları yayıncılığının daha fazla gündeme gelmesini beraberinde getirmektedir.

2. Çocuk Kitapları Yayıncılığında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Güçlü görsel imgelere sahip çocuk kitapları, özel bir çekicilik ve anlam taşıyor çünkü çocuklar sürekli olarak görüntülerin deneyimlerinin ve etkileşimlerinin merkezinde yer aldığı görsel bir kültürün içinde yer almaktadır (Short, 2018: 289). Dolayısıyla çocuk kitapları yayıncılığı kapsamında dikkat edilmesi gereken hususların başında görsellik imgeleri gelmektedir.

Resimli kitaplar küçük çocuklar için önemli bir yeni dil, kavram ve ders kaynağıdır. Çok sayıda araştırma, ortak kitap okuma sırasında ebeveyn-çocuk etkileşimlerinin doğasını belgelemiştir. Resimli kitapların çocukların öğrenmesini ve bu bilgilerin gerçek dünyaya aktarılmasını desteklediği ifade edilmektedir (Strouse, Nyhout ve Ganea, 2018: 1). Tüm bunlar çocuk kitapları yayıncılığında dikkat edilmesi gerekenler kapsamında yer almaktadır.

Çocukların dil özellikleri, çocuk kitapları yayıncılığında dikkat edilmesi gereken hususlar arasındadır. Aşağıdaki çizelgelerde buna yönelik bilgiler farklı yaş dönemlerine göre derlenmiştir.

Çizelge 1. Çocukların Dil Gelişimi (4 Yaşına Kadar)

<p style="text-align: center;">0-3 Yaş</p> <p>Yeni doğanın ilk çıkardığı sesler ağlamadır ve yaklaşık iki ay boyunca ağlama dışında pek ses çıkarmazlar.</p> <p>Bebek ikinci ayadan sonra ağlama denilen birtakım sesler çıkarmaya başlar. 4. aydan sonra çevrelerinde duyduğu sesleri çıkarmaya çalışır.</p> <p>4-8. aylar arasında hecelemeye, yani bir ünlü ile bir ünsüzü birleştirmeye, 8. aydan itibaren ise hece tekrarları yapmaya başlar.</p> <p>8-12 aylar arasında ilk anlamlı kelimelerini söylerler.</p> <p>Bir yaşından itibaren tek tek kelimelerle konuşmaya başlar, basit yönergelere uyabilir. Fakat bir yaş civarında bebek enerjisini yürümeye verdiği için dil gelişimi, bebek yürüyene kadar yavaş gider.</p> <p>Bir buçuk yaşından itibaren iki kelimelik cümlelerle isteklerini söylemeye başlar.</p> <p>İki-üç yaş arasında sorular sorar ve basit sorulara cevap verir. Konuşması anlaşılır olmaya başlar. Sorulunca ismini söyler.</p> <p>Konuşması anlaşılır olmaya başlar. Sorulunca ismini söyler.</p>
<p style="text-align: center;">3-4 Yaş</p> <p>Dil kullanımında yaşlılarından farklı olabilir, eğer kabul görüyorsa daha akıcı konuşur.</p> <p>Soyut ve fonksiyonel kelimeler kullanır.</p> <p>Kelime dağarcığı hızla artar, konuşmaktan hoşlanır, kendi ismini söyleyebilir.</p> <p>Daha uzun ve güzel cümleler kurmaya başlar, 4-6 sözcükten oluşan cümleler kurabilir.</p> <p>Duygularını açıklamak için sözcükleri kullanmaya başlar.</p> <p>Sesler ve kelimeler sık sık tekrar edilir.</p>

Kaynak: Yollu, 2010: 20.

Çizelge 2. Çocukların Dil Gelişimi (5 Yaşından 13 Yaşına Kadar)

<p style="text-align: center;">5-7 Yaş</p> <p>Sözcükler ve resimlerin gerçek objeleri temsil ettiğini öğrenir.</p> <p>Bugün ve geçmiş olaylarla ilgili hikâyelere ilgi gösterir.</p> <p>Kelime hazinesindeki somut kelimelerin sayısı daha fazladır. Örneğin aktiviteleri ve objeleri temsil eden kelimeleri bilir.</p> <p>Anlama kabiliyeti, konuşma kabiliyetine nazaran daha gelişmiştir.</p> <p>Kelimeleri sert bir şekilde ifade edebilir.</p> <p>Yetişkinler iletişimi önleyen ve hatırlamayı gerektiren konularda onların dili kullanma zorluklarının farkındadırlar.</p> <p>Benzerlikleri ve zıtlıkları kelimelerle ifade edebilirler.</p> <p style="text-align: center;">8-10 Yaş</p> <p>Okuma ve dil yetenekleri diğer çocuklardan farklı olabilir.</p> <p>Fikir alışverişi yapar; konuşmak ve tartışmaktan hoşlanır.</p> <p>Soyut kelimeleri daha fazla kullanmaya başlar.</p> <p>Argo kelimeler kullanmaya başlar.</p> <p style="text-align: center;">11-13 Yaş</p> <p>Etkin bir şekilde yazma ve konuşma yeteneğine sahiptir.</p> <p>Dil yeteneği fazla gelişmemişse, akademik başarısı ve kişiler arası iletişimi gelişmeyebilir.</p> <p>Grup içerisinde duyguların tartışılması, kendini daha iyi anlamasına yardımcı olur.</p>

Kaynak: Yollu, 2010: 21.

Çizelge 3. Çocuklarda Yaş Dönemlerine Göre Kelime Dağarcığı

Yaşlar	Okul Dönemi	Sözcük Sayısı	Artış
12 aylık-1 yaş	Bebek	3	2
16 aylık- 1.5 yaş	Bebek	22	3
24 aylık 2 yaş	Kreş	272	54
36 aylık 3 yaş	Anaokulu	896	624
48 aylık 4 yaş	Anaokulu	1540	644
60 aylık 5 yaş	Anasınıfı	2072	532
72 aylık 6 yaş	Anasınıfı	2562	490
7 yaş	İlköğretim 1	-	-
8 yaş	İlköğretim 2	-	-
9 yaş	İlköğretim 3	7425	-
10 yaş	İlköğretim 4	10395	2970
11 yaş	İlköğretim 5	12960	2065
12 yaş	İlköğretim 6	13965	1505
13 yaş	İlköğretim 7	14910	945
14 yaş	İlköğretim 8	16800	1890

Kaynak: Yollu, 2010: 23.

Çocuk kitapları yayıncılığında esas olan, beklentilere uygun bir şekilde yayımları tüketicilerle buluşturmadır. Bunun için de çocukların dil gelişimlerinin dikkate alınması son derece önemli bir konu olarak görünmektedir. Yıllara göre kelime dağarcığı genişleyen çocuklar için yayıncılık süreçlerinde farklı kelimelere yer verilerek ilerleme kaydedilmesi beklenmektedir.

Yayıncılık alanında yaşanan gelişmeler, çocuk kitapları yayıncılığı gereğince dikkat edilmesi gereken hususlar arasındadır. Elektronik kitaplar, sesli kitaplar, sanal

gerçeklik teknolojisi destekli kitaplar gibi örnekleri içeren gelişmeler, kitap yayıncılığının dönüşümünü göstermektedir (Bulat Demir, 2023: 59) ve çocuk kitapları yayıncılığını da etkilemiştir.

3. Çocuk Kitapları Yayıncılığının Ayırt Edici Özellikleri

Yirminci yüzyılın ikinci yarısında çocuk kitaplarına yönelik yeni talebi karşılamak için yayıncılık departmanları genişletildiğinden ve sosyo-politik iklim alt üst olduğundan çocuk yayıncılığının ekonomik omurgası önemli ölçüde değişmiştir. Bu olaylar çocuk kitabı alanında günümüzde de gelişmeye devam eden değişiklikleri tetikledi. Çocuk kitapları yayıncılığına yönelik talep de bu gelişmelerle ilişkilidir. Talebi gören yayıncılar, ihtiyacı karşılamak için hızla devreye girmiştir ve çocuk kitapları yayıncılığının gelişimi hızlanmıştır (Elleman, 1987: 414). Çocuk kitapları yayıncılığının bu gelişim süreci aynı zamanda ayırt edici nitelikler arasında gösterilmektedir.

Çocuk kitaplarının çocukların yaşamında önemli bir uyarıcı olabilmesi için öncelikle çocuklara uygun olması gerekir. Yani çocuk kitaplarının etki oluşturulabilmesi için çocuk gerçekliğinin kitaplara yansıtılması şarttır. Doğumdan 6 yaşına kadar çocuk kitaplarının böyle bir bakış açısıyla yazılması, bu yaş aralığındaki çocukların kitaplara olan ilgisinin artmasını sağlayacaktır (Çer, 2016: 78). Yayıncılık faaliyetlerindeki başarı aracılığıyla çocuk kitaplarının faydalarının desteklenmesi mümkün olmaktadır.

Yirmi birinci yüzyılda okuryazarlık alanında önemli ve köklü değişimler yaşanıyor. Dijital teknoloji okuryazarlığın doğasını değiştiriyor. Dijital çocuk edebiyatı, etkileşimli elektronik hikaye kitapları, öğrencilere yeni bir formatta hikayelerle tanışma fırsatı sunuyor. Geleneksel okuryazarlık eğitimi artık teknolojiye dayalı okuryazarlık kapsamında öğretilir (Ertem, 2013: 102). Çocuk kitapları yayıncılığında burada değinilen hususların ayırt edici nitelikte olduğu söylenebilir. Çocukların dil gelişimi, çocuk edebiyatının içeriği ve öğrenme olanaklarının tamamı çocuk kitapları yayıncılığı için ayırt edici nitelikte özellikler olarak görünmektedir.

Çocuk kitapları yayıncılığı, çocuklara kazandırdığı beceriler yönüyle ayırt edilen bir yapıdadır. Problem çözme becerisi, kültürleri tanıma, üst düzey beceriler

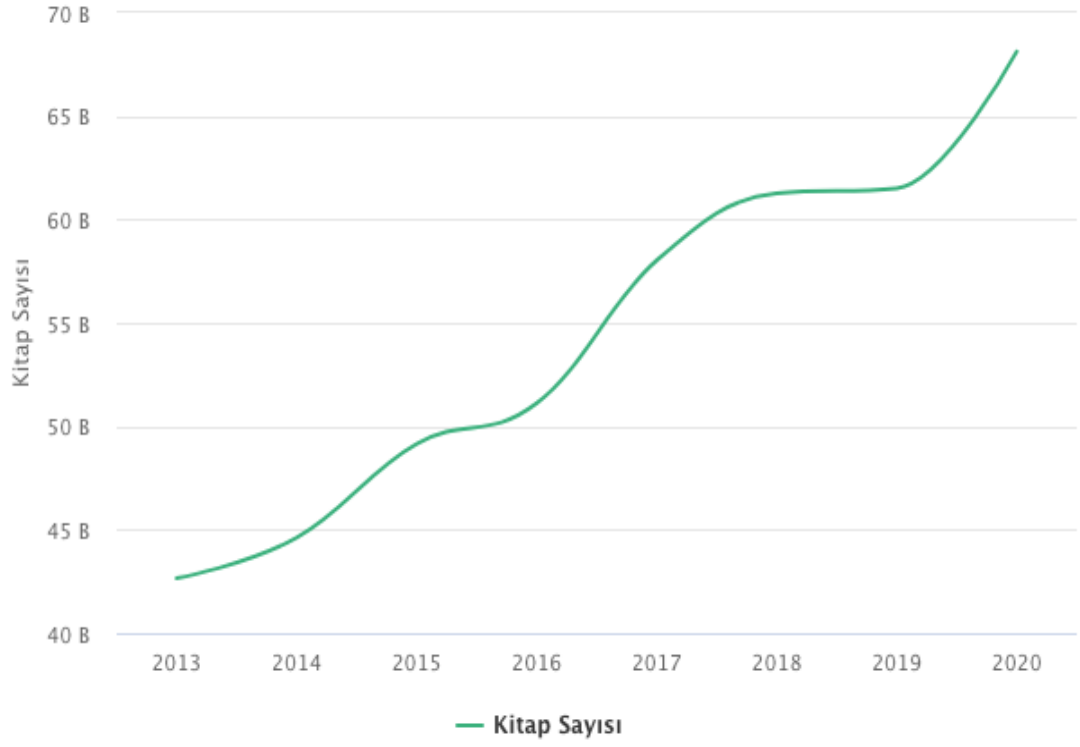
geliştirme gibi kazanımlar nedeniyle çocuk kitapları yayıncılığı giderek ilgi çeken bir hale gelmiştir (Bakırcı, Yıldız ve Ceran, 2021: 154).

4. Türkiye’de ve Dünyada Çocuk Kitapları Yayıncılığı

Türkiye’de ve dünyada çocuk kitapları yayıncılığı, gelişime açık bir alandır (Petrenko, 2020: 202). Çocuk kitapları yayıncılığının önemli bir türü olan resimli kitaplar, çocuğun algı, ilgi, dikkat, duygu, düşünce ve hayal dünyasına uygun, içeriği çocuklara uygun, kelime ve resimlerin özel olarak bir araya getirildiği eserlerdir. Çocukların resimli öykü kitapları ile kurdukları ilişkilerde görsel dilin payı kuşkusuz küçümsenemez. Özellikle okuma yazma bilmeyen yaş grubu çocuklar hikayeyi resimlerle takip etmektedir (Aygün ve Abacı, 2014: 95). Türkiye’de ve dünyada çocuk kitapları yayıncılığının gelişimiyle durumu kapsamında bu hususların göz önünde bulundurulması gerekir.

Çocuk kitapları ile ilgili müfredat, hassasiyetle takip edilen bir alandır (Marhaeni vd., 2018: 515). Çocukların ihtiyacı olan yayınların uygun bir şekilde basılması ve ilgili taraflara sorunsuz bir şekilde uyarılması Türkiye’de ve dünyada çocuk kitapları yayıncılığının öne çıkan yönleri arasında kendisine yer edinmiştir (Kubal ve Çetinkaya, 2021: 1096).

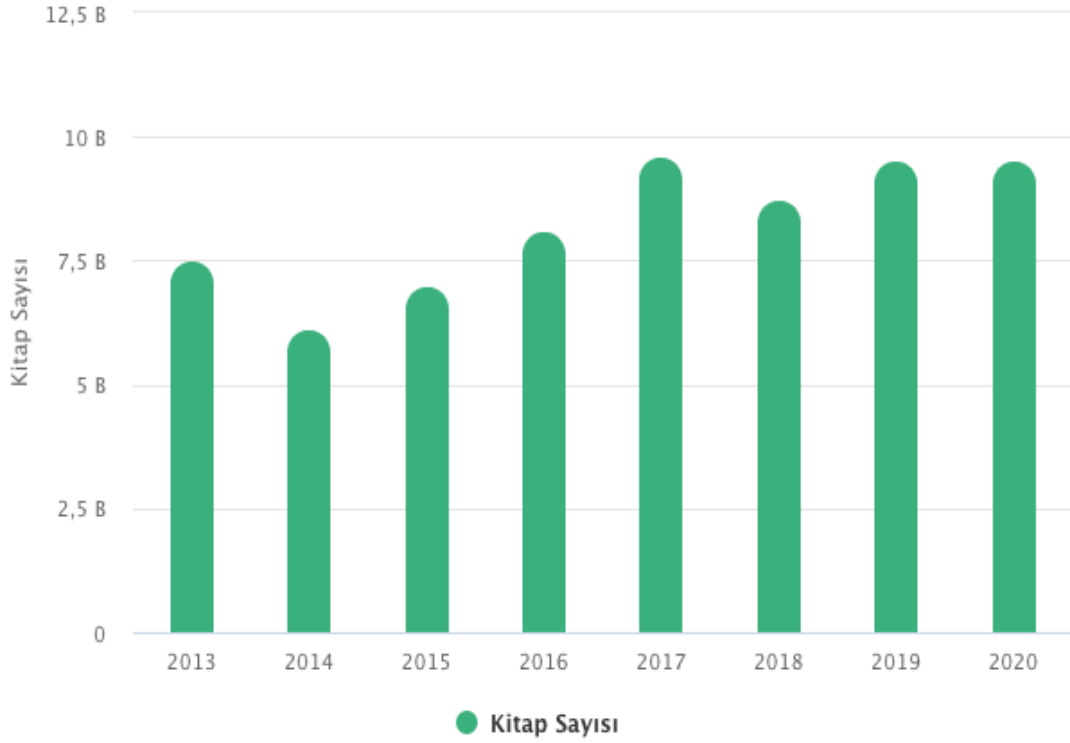
Türkiye’de çocuk kitapları yayıncılığına dair istatistiki bilgiler aşağıdaki şekillerde paylaşılmıştır.

Şekil 1. Türkiye'de 2013-2020 Yılları Arasında Yayınlanan Toplam Kitap Sayısı

Kaynak: <https://www.verikaynagi.com/grafik/yillara-gore-yayimlanan-kitap-sayisi/> , Erişim Tarihi: 19.09.2023.

Yayınlanan kitap sayısının düzenli bir şekilde artış gösterdiği, 7 yıllık sürede neredeyse 2 katına çıktığı görülmektedir.

Şekil 2. Türkiye'de 2013-2020 Yılları Arasında Yayınlanan Çocuk Kitapları Sayısı

Kaynak: <https://www.verikaynagi.com/grafik/yillara-gore-yayimlanan-cocuk-kitabi-sayisi/>, Erişim Tarihi: 19.09.2023.

Çocuklara yönelik kitap sayısının toplam kitap sayısından farklı olarak düzenli bir şekilde seyretmektedir. Kitap sayısının artışı ya da azalışında kayda değer düzeyde bir fark yoktur. 2013 yılında toplam 40 bin kitaptan yaklaşık 7 bin tanesi çocuk kitabı iken 2020 yılında 70 bine yakın kitaptan yaklaşık 10 bini çocuk kitabıdır. Bu veriler de oransal olarak çocuk kitaplarının toplam kitaplar arasındaki payının düşüş gösterdiği anlamına gelmektedir.

2020 yılında açıklanan verilere göre Türkiye'de 1521 adet kütüphane bulunmaktadır. Yetişkinler için 10 milyon 140 bin kitap bulunmakta iken çocuk kitap sayısı 2 milyon 199 bin olarak belirlenmiştir (Doğan, 2020: 147). Çocuk kitapları yayıncılığının gelişimine dair bu verilerin göz önünde bulundurulmasında fayda vardır. Tüm kitaplarda çocuk kitaplarının payının düzenli bir şekilde artması yönünde beklentiler bulunmaktadır.

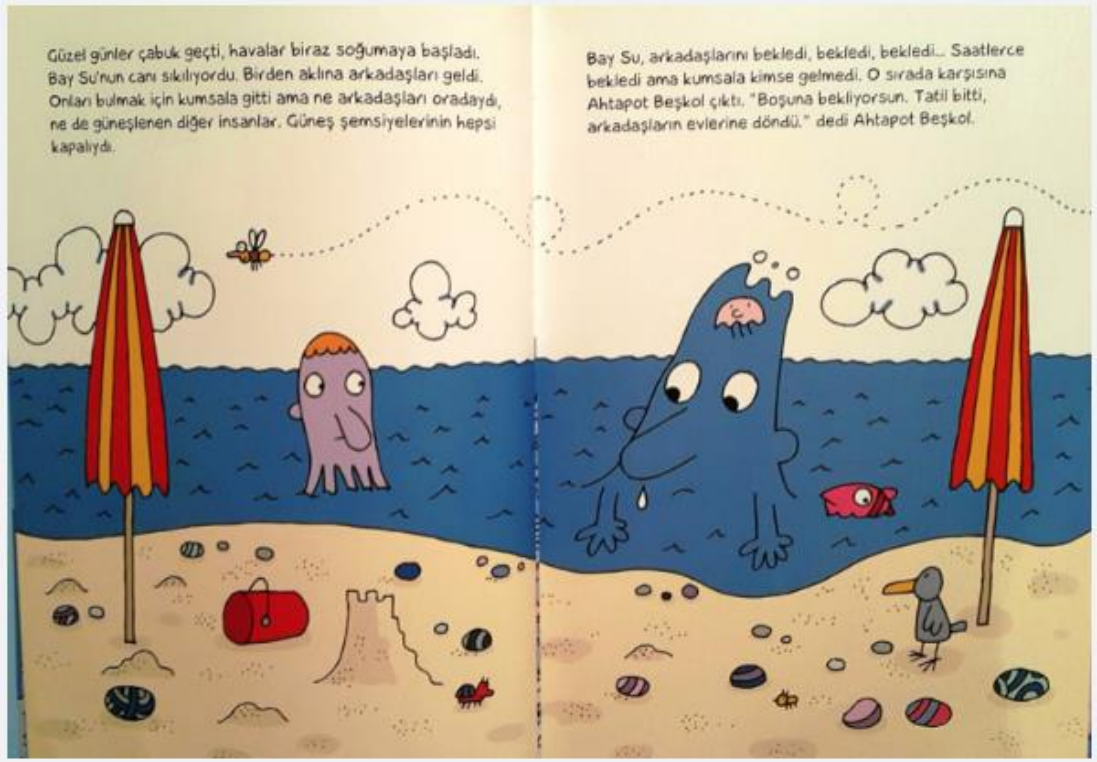
Çocukların kitap okuma alışkanlığı kazanmaları için kitap basımının yanında okuma alışkanlığını destekleyecek adımlar atılmasında fayda vardır. Örneğin çocukların kitap okumasını teşvik edecek ‘sessiz olalım, çocuklar kitap okuyor’ projesi gibi girişimlerin sayısının artırılması yönünde beklentiler bulunmaktadır (Bulat Demir, 2023: 216).

5. Çocuk Kitapları Yayıncılığı Örnekleri

Çalışmanın bu bölümünde çocuk kitapları yayıncılığına dair bazı örnekler paylaşılmaktadır. İlk olarak geçmişte kullanılan ve şu an demode olarak nitelendirilen örneklere yer verilecek, sonrasında güncel/modern örnekler paylaşılacaktır. Aşağıda demode olan örnekler derlenmiştir.

Kaynak: Yavuzoğlu, 2018: 21.

Kaynak: Yavuzoğlu, 2018: 22.

SİMİT VE PEYNİR'le "BİLİMİNSANI ÖYKÜLERİ"

Roald Amundsen
(1872-1928)
Yazan ve Çizen: Bilgin Ersozlu

Yıl 1881. Üç tarafı denizlerle çevrili bir Kuzey Avrupa ülkesi olan Norveç'te bir ilkokuldayız. Öğretmen o günkü coğrafya dersinde Amundsen ve sınıf arkadaşlarına harita üzerinde ülke bulmaca oynatıyor.

Evet çocuklar. Yeni Zelanda'yı da bulduk. Avustralya'nın güneydoğusunda bir ada ülkesiymiş. Şimdi yine güney yarımküreden başka bir ülke seçelim. Örneğin Şili'yi harita üzerinde kim gösterebilecek bakalım?

Ben! Ben gösterebilirim öğretmenim!

Ben de biliyorum. Güney Amerika kıtasında. İnce uzun bir ülke.

Elinle koymuş gibi buldun Simit. Bravo!

Demek ki neymiş? Şili, Arjantin'in batı komşusuymuş. Teşekkürler Berta.

Ne oldu Roald? Ekleyeceğin bir şey mi var?

Hayır öğretmenim. Arjantin ve Avustralya'nın altındaki şu büyük, beyaz bölgenin neresi olduğunu merak ettim. Neden orada bu kadar az yazı var?

Orası Antarktika kıtası Roald. Buzla kaplı olduğu için beyaz gösterilmiş. O kadar soğuk bir yer ki kimse yaşamıyor; ülkeleri, kentleri yok. Üzerinde az yazı olmasının nedeni bu.

Antarktika'yı soruyor, değil mi Peynir?

Evet ama adı "Antarktika" değil, "Antarktika" Simitçimim.

İnsanlar yaşamasa da penguenler yaşıyor ya! Ankarttika yerine "penguenler ülkesi" deselermiş keşke!

Ha ha ha! Ankarttika değil. Antarktika, Antarktika.

Amundsen bir yandan alur. diğer yandan ailesinin deniz ticaretiyle uğraşiyor olması sayesinde denizcilik üzerine pek çok bilgi edinme ve deneyim kazanma olanağı bulur. On altı yaşındayken kapitanlığını babasının yaptığı bir gemide tayfaları çalıştırma kulak misafiri olur.

Duydun mu Mildor? piyın kayıçınız Nansen bir uel araştırma grubuyla koca onlandı bir baştan bir başa iniyerek geçmiş! Ne büyük cesaret, değil mi?

Evet Knut. Geçen hafta limandayken gazetede okumuştum bu haberi. Bilim uğruna neler yapıyor insanlar. Neyse, tut bakalım şu halatın ucunu, hazırlığa başlayalım. Birkaç saatte limana varmış olacağız.

Ben de bir gün böyle yerler görebilecek miyim acaba?

Fridtjof. Fridtjof Nansen!

Aa, Nansen! Hani öyküsünü muştuk burada. İlginç bir adı vardı... Neydi, neydi?

Yıllar geçer. Roald Amundsen üniversitede tıp eğitimi görürken bir yandan da değişik gemi-cilik teknikleri, yeni gemi teknolojileri ve bilimsel denizcilik yöntemleri konusunda kendini geliştirir. Sonunda içindeki uzak denizlere açılma arzusu ve keşfetme duygusu ağır basar. Kuzey denizlerinde yaptığı keşif gezileriyle ulusal bir kahraman haline gelen vatandaş Nansen'in yolunu izlemeye karar verir. İlk hedefinde kimsenin o güne kadar gemiyle baştan başa geçmeyi başaramadığı bir deniz yolu vardır: Atlas Okyanusu ile Büyük Okyanus'u Amerika kıtasının kuzeyinden birbirine bağlayan Kuzeybatı Geçidi!

Kaynak: Yavuzoğlu, 2018: 23.

Robert Hooke çalgır ve Boyle'un istediği özellikte bir hava pompası yapmayı başarır. Kendisi de ilginç deneylere girer. Örneğin icat ettiği pompayla cam bir silindirin içindeki havayı emer. Silindirin içinde eluğun boğulduğu anda bırakılan bir madeni parçayla bir kuş tüyünün yere aynı anda düştüğünü gösterir.

Olur mu öyle şey canım! Madeni parçayla kuş tüyü aynı anda yere düşer mi hiç!

Demek ki silindirin içinde sürtünme yaratacak hava kalmayınca düşmüş Simitçiğim.

Artık bilim dünyasına adım atmış olan Hooke, gökbilimle de ilgilenmeye başlar. Bir teleskop edinir, onu güçlendirecek akları eler yapar ve Güneş Sistemi'ndeki gezegenleri incelemeye koyulur. Gezegenlerin hareketleriyle ilgili hesaplarla uğraşırken o güne dek fark edilmemiş bir şey keşfeder.

Jüpiter'in üzerindeki şu kırmızı nokta da neyin nesi acaba?

Ben biliyorum, Jüpiter gezegeninde çok uzun zamandır süren bir fırtına o. Adı da "Büyük Kırmızı Leke."

Aferin sana Simit. İşte, o lekeyi keşfeden de Robert Hooke'muş.

Teleskopla ilgili deneyimleri Robert Hooke'u optik bilime yönlendirir. Uzun çabalar sonucu bir mikroskop geliştirir. Bu kez hedefinde gökteki dev gezegenler değil, çıplak gözle göremediğimiz küçüklükteki canlılar vardır.

Balarısı iğnesini inceleyip resmini çizdim. Şimdi de şu mantardan bir kesit alıp inceleyelim. Bakalım neler göreceğiz.

Robert Abi'nin de ilgilenmediği konu yokmuş Peynirciğim.

Aynan öyle Simitçiğim.

Hücre kavramını da mı Robert Hooke'a borçluyuz yani?

Evet Simitçiğim.

Bir mantarı mikroskopunun altında incelerken o güne dek kimsenin görmediği bir şey görür. İncelediği diski üzerinde düzenli olarak sıralanmış küçük kutular anımsar yapılar vardır. Robert Hooke bu yapıları "hücre" adını verir.

Mikroskop, Robert Hooke'a yaygın bir dünyanın kapılarını açar. Villor boyunca türlü canlı yaratıkların varlığı üzerine yaptığı gözlemleri "Micrographia" adını verdiği bir kitapta toplar. Gözlemlerine ilginç ayrıntılı çizimlerle zenginleştirildiği bu eseri bilim dünyasında büyük ilgi görür. Hooke çalışmalarına süratle devam eder.

Robert Hooke biyolojiden gökbilime, yerbilimden mimariğe kadar farklı bilim ve sanat dalındaki çalışmalarıyla insanlığa büyük hizmetlerde bulundu.

1660 yılında yayımlanan üzerine çalışırken or'ıya koyduğu fizik kitabı bugün "Hooke Yasası" olarak bilinir.

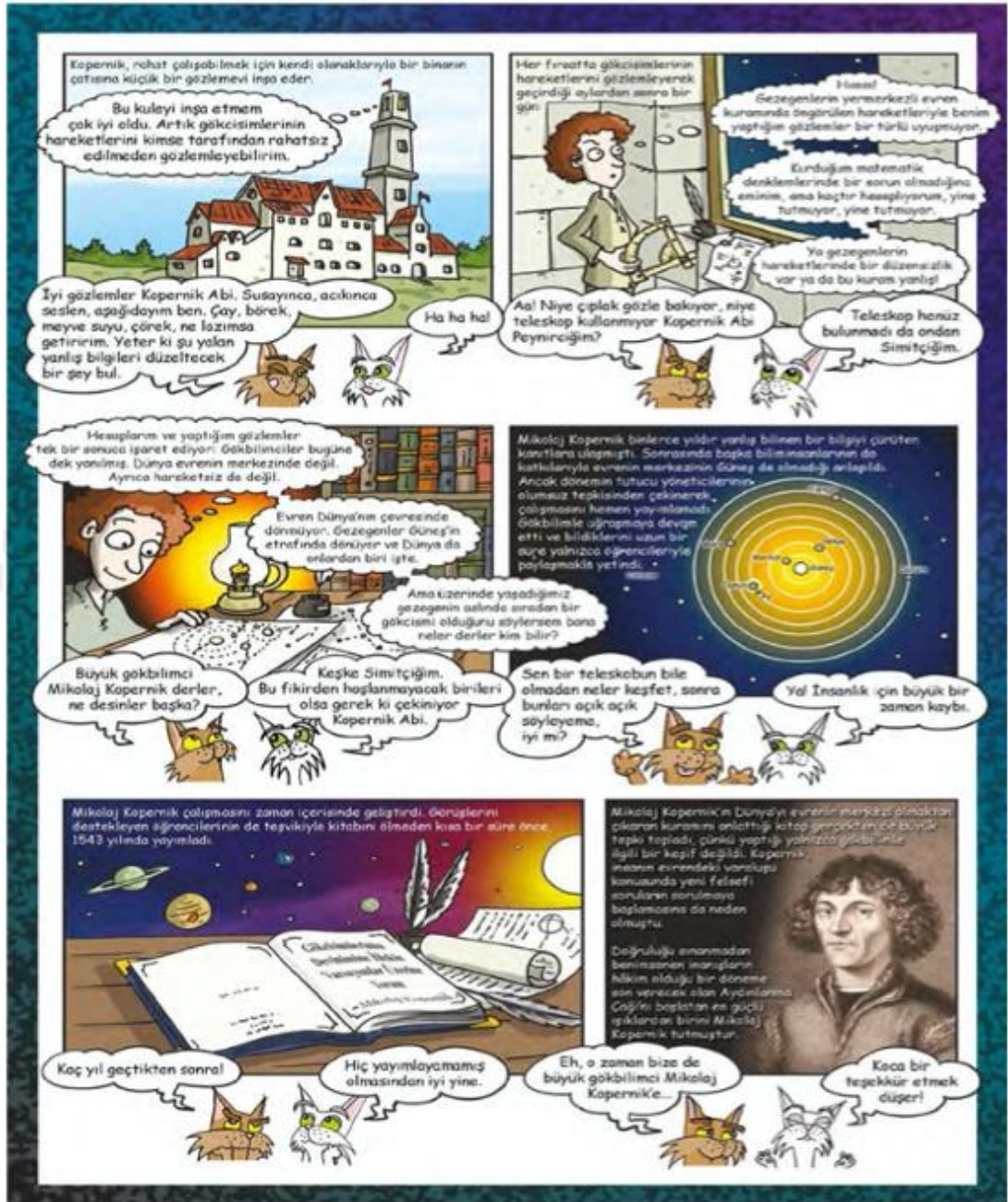
Amma çalışkanmış Robert Abimiz.

Ee, çalışmadan olmaz bu işler.

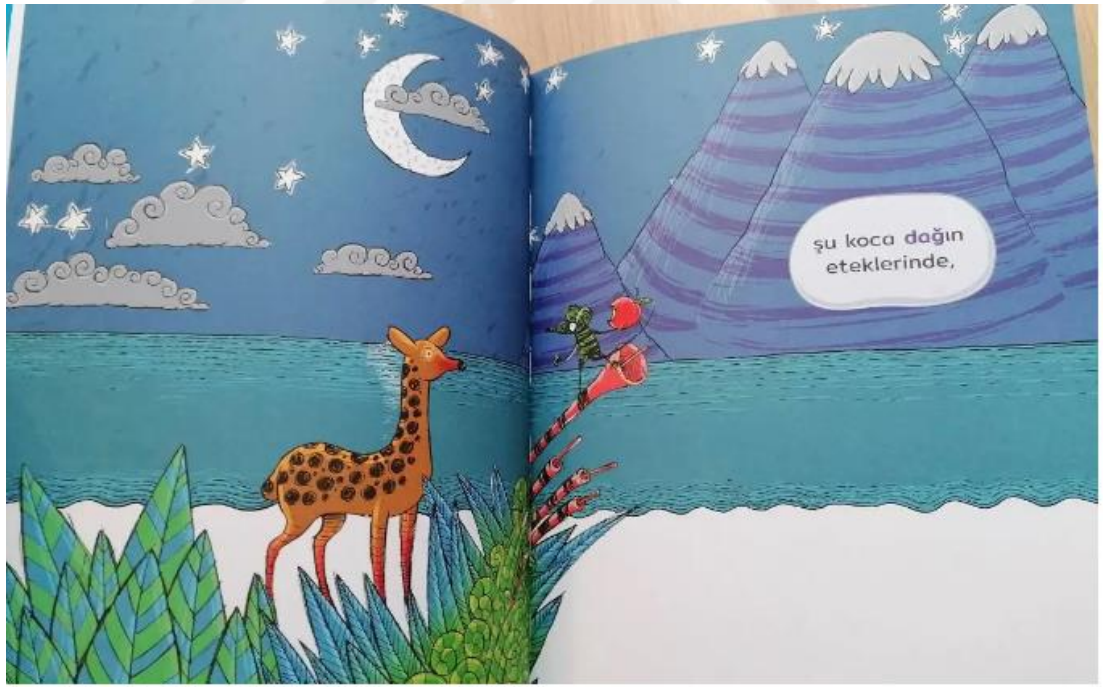
O zaman...

Bize de Robert Hooke'a teşekkür etmek düşer.

Kaynak: Yavuzoğlu, 2018: 24.

Kaynak: Yavuzoğlu, 2018: 25.

Kaynak: <http://www.marticocuk.com/kitap-kategorisi/7-8-yas/> , Erişim Tarihi: 21.09.2023.

Kaynak: <http://www.marticocuk.com/kitap-kategorisi/7-8-yas/> , Erişim Tarihi: 21.09.2023.

Çocuk kitapları yayıncılığında görsel unsurların ön plana çıktığı, verilen bilgiler aracılığıyla desteklenmektedir. Çocuk kitapları yayıncılığı, temaların aktarılması noktasında hassasiyet gösterilmesi gereken, aksi durumda başarı sağlanmasının mümkün olmadığı bir alandır.

Aşağıda çocuk kitapları yayıncılığında güncel olarak nitelendirilen örnekler paylaşılmıştır.

Kaynak: Zürafa Yayınları.

Görsellerin yazılarla desteklenmesi bakımından bu örnek çocukların öğrenme isteğini artıracak nitelikte olması yönüyle olumlu bir içeriğe sahiptir. Tercih edilen görselin ilgi uyandırıcı olduğu ve ayrıntılı açıklamaların yer aldığı yukarıdaki örnekte öne çıkan hususlar arasındadır.

Kaynak: Zürafa Yayınları.

Dikkat çekici nitelikteki bu görselde tercih edilen renkler çocukların olumlu yönde tepkilerini tetiklemede yardımcı olacak bir yapıdadır. Mutluluğu yansıtan ifadelerin tercih edilmesi, çocuk kitapları yayıncılığı açısından faydalı bir ayrıntı olarak görünmektedir.

Kaynak: Zürafa Yayınları.

Salyangoz ve bulut temalı bu görselde rüzgarın nasıl etkili olduğuna yönelik bir içerik söz konusudur. Bulutun üflemesiyle ilgili olarak tercih edilen görsel, çocukların öğrenmesini desteklemede yardımcı görünmektedir ve yayıncılık açısından olumlu bir örnektir.

Kaynak: Zürafa Yayınları.

Ornitorenk karakteri aracılığıyla hazırlanan eğitici içerikte formüller, deney malzemeleri, mikroskop gibi laboratuvar malzemelerinin bulunduğu dikkat çekmektedir. Çocukların öğrenmesini destekleyen bu içeriklerde kapsamlı bir yaklaşımla hareket edildiği görünmektedir ve içeriklerin öğrenmeyi teşvik ederken ilgi çekici nitelikte olmasına özen gösterildiği anlaşılmaktadır.

Kaynak: Zürafa Yayınları.

Kullanılan renklerin uyumu ve karakter seçimi bakımından yapılan tercihler, çocukların algılarını hızlı bir biçimde harekete geçirecek yapıda olması sebebiyle önemlidir. Ayrıca zihinde karmaşıklık meydana getirecek şekilde riskli durumların önüne geçilmesine yönelik bir yol izlenmesi söz konusudur.

Kaynak: Zürafa Yayınları.

Kardan adam, çocuk, yıldızlar, gökyüzü gibi farklı unsurlar kullanılan bu görselde hayal gücünün sınırlarının yüksekliğine dikkat çekilmiştir. Ayrıca alışılmışın dışında bir şekilde kardan adamın yatıyor olması görselin özgün niteliğini yansıtan bir ayrıntı olarak görünmektedir.

Kaynak: Zürafa Yayınları.

Kaynak: Zürafa Yayınları.

Müzik temasının işlendiği bu görsellerde yazılı içerikler aracılığıyla gitar sesine eşlik sağlandığı ifade edilmektedir. Çocukların anneleri ve babalarıyla müzik eşliğinde ne kadar mutlu oldukları, bu görsellerin öne çıkan yönleri arasında kendisine yer edinmiştir.

Kaynak: Zürafa Yayınları.

Kaynak: Zürafa Yayınları.

Müziğin eğlence yönünün ön plana çıkarıldığı bu görsellerde hayvanlar ile birlikte bir çocuğun mutluluğu paylaştıkları temasından hareketle ilerleme kaydedilmiş görünmektedir. Enstrümanlar ile birlikte bu görsellerin daha etkili olması çocuk kitapları yayıncılığı prensipleri ile uyumludur.

Kaynak: Zürafa Yayınları.

Kaynak: Zürafa Yayınları.

Güncel çocuk kitapları yayınlarında tercih edilen görseller, çocukların düşünme becerilerini harekete geçirme, farklı bakış açılarını ortaya çıkarma, çocukların gelişimlerini destekleme gibi konulara dair içeriğiyle farklı bir yapıdadır.

Güncel örneklerin öğrenmeyi desteklemede daha fazla katkı sağlayacak nitelikte olduğu değerlendirilmesi yapılabilir. Tüm görseller aynı zamanda çocuk kitapları yayıncılığının hızlı bir şekilde geliştiğinin ve yeni özellikleriyle ön plana çıkmaya başladığının göstergeleri arasındadır.

6. Çocuk Kitapları Yayıncılığı ile İlgili Gelecek Beklentileri

“Çocuk edebiyatı ürünlerinin yazınsal boyutunun yanında psikolojik ve pedagojik boyutları da önemlidir” (Koyuncuoğlu, 2021: 1). Yakın gelecekte çocuk kitapları yayıncılığı alanında bu hususların daha fazla gündeme gelmesi yönünde beklentiler bulunmaktadır.

Çocuk kitaplarının çocukların yaşamında önemli bir uyarıcı olabilmesi için öncelikle çocuklara uygun olması gerekir (Çer, 2016: 78). Yayıncılıkla ilgili gelecek beklentileri açısından bakıldığında ise bu durum çocuk kitapları yayıncılığına dair standart oluşturulması yönündeki girişimlerin artması yönünde beklentiler bulunmaktadır.

Dijital öğrenmenin daha yaygın hale gelmesi, çocuk kitapları yayıncılığı ile ilgili gelecek beklentileri arasındadır. Aşağıdaki çizelgede bu kapsamdaki avantajlar ve dezavantajlar derlenmiştir.

Çizelge 4. Dijital Öğrenmenin Avantaj ve Dezavantajları

AVANTAJLARI	DEZAVANTAJLARI
Yaşam boyu öğrenme imkânı sağlamaktadır	Yüz yüze iletişim ve etkileşim imkânı bulunmamaktadır
Eğitim sürecini bağımsız hale getirmektedir.	Fazla ışık nedeniyle gözleri çabuk yorar ve bozulmasına yol açmaktadır
Özgürlük duygusunu oluşturarak, kişisel öğrenmeye özendirilmektedir. Geniş kitlelere ulaşma kapasitesi bulunmaktadır.	Hastalık derecesinde bağımlılık yapmaktadır
Farkında olmadan öğrenmeyi sağlamaktadır.	Kendi kendine öğrenme alışkanlığı olmayanlar zorlanmaktadır
Yeteneklerin keşfine imkân sunmaktadır.	Kişiyeye özel bilgilerin sızma, güvenlik ve gizlilik sorunu bulunmaktadır
İşbirliğine dayalı kolektif öğrenmeye açıktır	Teknolojiyi iyi kullanamama ve uygulayamama sorunu bulunmaktadır
Birden fazla duyu organına hitap eder	Teknolojik gelişmeler sebebiyle
Zaman ve mekândan bağımsız öğrenme imkânı bulunmaktadır	devamlı içerik güncelleme ihtiyacı bulunmaktadır
Çoklu ortamda eğitim imkânları fırsatı bulunmaktadır	Teknoloji aletlerinin bozulma riski yüksektir

Kaynak: Temir, 2019: 47-48.

Çizelge 4. Devamı

Sınıf dışında da bilgiye erişim sağlamaktadır.	Dijital aparatlar enerji olmadan çalışmamaktadırlar
Dijital araçların taşıma kolaylığı vardır	Batarya ömrünün sınırlı olması sebebiyle şarj etme sorunu yaşanmaktadır Dijital araç ve gereçler sınırlı hafızaya sahiptirler
Deneme yanılma yoluyla öğrenme fırsatı ve yeni bilgiler keşfetme imkânı bulunmaktadır	Öğrencilerin bilgisayar, mobil telefon ya da tablet almak için maddi kaynağı ihtiyacı bulunmaktadır
Bilgiye anında ve kolay ulaşılabilirliktedir	Öğretmenler dijital eğitim verme konusunda yetersiz kalmaktadırlar
Dijital araçlarla öğrenme eğlencelidir	Depolanan bilginin silinme riski bulunmaktadır
Çocukların sayısal zekâsını geliştirmektedir.	İnternet bağlantısı kesintisi risktir
Karışık durumlarda soru9999nları çözme kabiliyetini geliştirmektedir	Dijital eğitimde dokuma hissi yoktur
Dijital kaynakların depolama ve arşiv kolaylığı bulunmaktadır	Dijital öğrenmede kopyala-yapıştır kolaylığı bulunmaktadır
Arşivlenen dijital verilere daha hızlı ve kolay ulaşma imkânı bulunmaktadır	
Ders içeriğinin öğrencilerin ihtiyacına göre güncellenmesi daha kolaydır	

Kaynak: Temir, 2019: 47-48.

Çizelge üzerinde yer alan bilgilere göre çocuk kitaplarının dijital öğrenme ile ilişkisinin artması beklenmektedir. Çocuk kitapları yayıncılığının teknolojik

gelişmelerden bağımsız bir şekilde ele alınması mümkün olmadığı için bu yönde etkilerin gözlenmesi yönündeki beklentiler olağan karşılanmaktadır.

“Çocuk kitapları, insanın bireysel ve sosyal durumunu ortaya koyan gerçek yaşama ilişkili konulardan meydana gelmektedir” (Turhan, Baş ve Turhan, 2021: 332). Yakın gelecekte çocuk kitaplarının bu alanlara dair daha fazla bilinç oluşturacak şekilde tasarlanması yönünde beklentilerden bahsedilmektedir.

Gelişimi çok yönlü destekleyecek kitapların yaygınlaştırılması, çocuk kitapları yayıncılığı ile ilgili gelecek beklentilerinden birisidir. Çocuk edebiyatı aracılığıyla duygu, düşünce, iletişim becerileri, sanat yeteneği gibi alanlarda çocukların gelişimine katkı bulunması mümkündür (Koyuncuoğlu, 2021: 12). Gelecekte çocuk kitapları yayıncılığında buna yönelik yayınlara daha fazla yer verilmesi, gerçekçi beklentilerden bir tanesi olarak görünmektedir.

Çocuk kitaplarının toplam kitap üretiminin yaklaşık yüzde 10'una denk geldiği yönünde bulgular bulunmaktadır (Baytar, 2022: 237). Gelecekte çocuk kitapları yayıncılığı alanında daha fazla üretim olması beklenmektedir ve düzenli bir şekilde bu artışın sürmesi yönünde beklentiler vardır. Türkiye'de ve dünyada çocuk kitaplarına olan ilginin düzenli bir şekilde artması sebebiyle bu yönde beklentilerin varlığı olağan karşılanmaktadır.

C. Çocuk Kitapları Yayıncılığı ve Üretim

Çocukların eğitiminde çocuk kitaplarının önemli rolleri vardır (Aşkın, 2016: 8). Bu nedenle çocuk kitapları yayıncılığına dair üretim süreçleri daha çok gündeme gelmektedir. Çocuk kitapları yayıncılığı, üretim süreçlerinde çocukların gelişimlerine katkı sağlayacak şekilde içeriklerin oluşturulmasına yönelik olmalıdır. Eğitim konusundaki bilincin dünya genelinde artmasına paralel olarak çocuk kitapları yayıncılığında üretimin kapsamı genişlemiştir. Çocuk kitapları yayıncılığında üretim çocukların gelişimi, algıları, hayalleri, yaşları gibi kriterlere uygun olmak durumundadır (Eroğlu, 2016: 105).

Üretim, tercih ve seçimlere göre yapılmaktadır. Çocukların seçimleri ve tercihleri hiçbir zaman kesin değildir. Çocuklar yetişkinlerden farklı şekilde düşünür, bakış açılarını ifade eder ve seçimler yaparlar. Ayrıca mevcut kitap üretiminde

genellikle ebeveynlerin belirli korkuları, kıskançlık, boşanma, evlat edinme gibi soru ve endişelerine karşılık gelen birçok kitap yer almaktadır. Ancak bu kriter çocukların değil ebeveynlerin ve bazen de öğretmenlerin tercihleriyle ilgilidir (Karpouza, Zampanioti ve Karakitsios, 2014: 2). Çocuk kitapları yayıncılığı üretiminde belirtilen bu hususların dikkate alınarak ilerleme kaydedilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde çocuk kitapları yayıncılığı alanında başarılı bir üretim sürecinden söz edilmesi pek mümkün olmayacaktır.

Beklentiler, çocuk kitapları yayıncılığında belirleyici olan hususlardan birisidir. Çocuk kitaplarının çocukların dil, duygu, düşünce açısından gelişimlerini desteklemesinin yanı sıra hayata dair deneyimler kazandırması beklenmektedir (Tanrikulu, 2021: 748). Çocuk kitapları yayıncılığında üretim kapsamında bu beklentilerin karşılanması kritik öneme sahiptir.

Amerika’da yapılan bir araştırmada çocuklarda bir e-kitap okunmasına karşılık olarak dört basılı kitap okunduğu yönünde bulgulara ulaşılmıştır (Bulat Demir, 2023: 131). Çocuk kitapları yayıncılığı üretiminde önemli görünen bu veri aynı zamanda e-kitapların basılı kitapların yerini almaktan uzak bir noktada olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Çocuklar hayatlarında ilk olarak resimli kitaplar ile karşılaşmaktadır (Gönen vd., 2014: 126). Çocuk kitapları yayıncılığı açısından bu durum ele alındığında üretimin görsel unsurların daha fazla ön plana çıktığı değerlendirilebilir. Çocukların gelişimine katkı sağlayacak nitelikte görsellere yoğunlaşılması, çocuk kitapları yayıncılığında üretimin dönüşümünü açıklayan temel hususlardan birisidir.

Aşağıda çocuk kitapları yayıncılığında üretimin dönüşümüne dair bazı veriler paylaşılmaktadır.

Çizelge 5. Kategorilere Göre Türkiye'de Kitap Üretimi (2019-2020)

	2019	2020	2019-2020 Değişim %
Kültür Yayıncılığı	147.961.782	167.359.158	13,11%
Yetişkin (Araştırma, inceleme vb.)	79.387.610	90.241.549	13,67%
Yetişkin Kurgu (Edebiyat, sanat vb.)	27.303.062	32.354.331	18,50%
Çocuk-Gençlik	41.271.110	44.763.278	8,46%
Eğitim	228.559.913	228.730,321	0,07%
Akademik	4.890.495	5.514.246	12,75%
İnanç (Her türlü dini yayın)	36.899.907	26.693.426	-27,66%
İthal	5.290.731	4.956.481	-6,32%
Toplam	423.602.828	433.253.632	2,28%

Kaynak: https://turkyaybir.org.tr/wp-content/uploads/2021/03/Kitap-Pazari-Raporu_2020-1.pdf , Erişim Tarihi: 29.09.2023.

Çizelge 6. Kategorilere Göre Türkiye'de Kitap Üretimi (2020-2021)

	2020	2021	2020-2021 Değişim %
Kültür Yayıncılığı	167.359.158	165.536.303	-1,07%
Yetişkin (Araştırma, inceleme vb.)	90.241.549	90.379.535	0,20%
Yetişkin Kurgu (Edebiyat, sanat vb.)	32.354.331	31.183.411	-3,62%
Çocuk-Gençlik	44.763.278	43.973.357	-1,76%
Eğitim	228.730,32	234.204.906	2,39%
Akademik	5.514.246	6.220.481	12,81%
İnanç (Her türlü dini yayın)	26.693.426	27.909.066	4,55%
İthal	4.956.481	4.809.108	-2,97%
Toplam	433.253.632	438.679.864	1,26%

Kaynak: https://turkyaybir.org.tr/wp-content/uploads/2022/04/Kitap-Pazari-Raporu_2021.pdf , Erişim Tarihi: 29.09.2023.

Kategorilere göre kitap üretimi verilerinde çocuk kitapları yayıncılığına kapsamında yer alan kitapların 2019 yılından itibaren düşüş eğilimi gösterdiği ifade

edilmektedir. İlgili dönemde covid-19 pandemi döneminin etkileri olmakla birlikte diğer kategorilerdeki artışa karşın çocuk kitapları yayıncılığında düşüş olması göz ardı edilmemesi gereken bir ayrıntıdır. Ayrıca bu dönemde dijitalleşmenin etkilerinin giderek daha fazla hissedilmeye başlaması, çocuk kitapları yayıncılığında üretim verilerini etkilemiştir. Tüm bunlar çocuk kitapları yayıncılığında üretimin dönüşümü gereğince göz önünde bulundurulması gereken hususlardır.

Teknolojinin hızla ve sürekli geliştiği bir ortamda yayıncılıkla ilgili süreçlerin dinamik bir yapıda olması kaçınılmazdır. Nitekim buna paralel olarak çocuk kitapları yayıncılığında üretimde farklı unsurların ön plana çıkması kaçınılmaz olmuştur. Çocuk kitapları yayıncılığında üretim, çocukların kişi ve olaylar üzerine daha kapsamlı bir şekilde düşünebilmelerine katkı sağlayacak bir dönüşüm süreci yaşamaktadır (Kanmaz ve Aslan, 2022: 447).

Çocuk kitapları yayıncılığında üretim aşağıdaki aşamalardan oluşmaktadır (Neşeli, 2019: 136):

- i. Fikir ortaya koyulması: Yazarların kitap yazma kararı almalarına paralel olarak fikirler gelişmekte, bu fikre yönelik girişimler yürütülmektedir.
- ii. Tasarım: Kitapla ilgili olarak sayı, kağıt türü, kapak gibi konularda verilmesi gereken tasarım kararlarının yanında kitap sayfaları ve akışa dair konularda karar verilmelidir.
- iii. Kalıp: Kitap basımı için hazırlık aşamalarından kalıpta kitaba son hali verilmektedir.
- iv. Baskı: Kitabın ortaya çıkması için son aşama olan baskıda hangi baskı türünün kullanılacağı belirlenmektedir. Tıpo, taşbaskı, ofset, dijital baskı gibi türlerden bahsedilmesi mümkündür.
- v. Ciltleme: Kitap üretiminde ciltleme, basılı olan sayfaların kitap haline getirilmesidir.
- vi. Depolama: Ciltlenen kitapların muhafaza edilmesine yönelik girişimleri ifade etmektedir.

- vii. Tanıtım: Kitabın okuyuculara ulaşabilmesi için yürütülen pazarlama çalışmalarının tamamını içermektedir. Farklı mecralarda tanıtım faaliyetlerinin yürütülmesi beklenmektedir.
- viii. Satış: Kitapların artık okuyucularla buluşması, satış aşaması ile birlikte görülmektedir. Toplumun ilgisi ve kitap okuma alışkanlığı, satışla ilgili belirleyici husus olarak görünmektedir.
- ix. Dağıtım: Kitapların okuyucuyla buluşmasında izlenen farklı dağıtım kanalları bulunmaktadır.

Görüldüğü üzere çocuk kitapları yayıncılığında üretim aşamaları gereğince pek çok aşamayı dikkatli bir şekilde sürdürmek gerekmektedir.

İyi bir fikir, başarılı bir eser ortaya koymanın ilk adımlarından birisidir. Çocuk kitapları yayıncılığında üretim açısından bu durum ele alındığında çocuklara okuma alışkanlıkları kazandırılması için iyi fikirlerle desteklenen girişimlere ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. İyi fikirlerin olması, çocuk kitaplarının çocuklarda ilgi ve merak uyandırmasına katkıda bulunmaktadır (Güzelyurt ve Saraç, 2018: 53).

Kaleme alınan eser yazar tarafından yayınevine gönderilir. Yayınevi gelen dosyayı editörlerine iletir ve inceleme süreci başlar. Eserin basılıp basılmayacağına bu komisyonun raporu sonrasında genel yayın yönetmeni karar verir. Eserin özgün oluşu, çocuklara katkı sağlaması ve yayınevinin yayın politikası ile örtüşmesi bir eserin basılması için gerekli sebepler olarak kabul edilir. Bu süreçten sonra ilgili eseri en uygun şekilde çizecek bir ressamı iş teslim edilir. Yazar, editör ve çizer birlikte bu süreci yürütürler. Burada çizerin hayal dünyası önemli olmakla birlikte yazarın okuyucuya vermek istediği mesajı net bir şekilde ortaya koyması da önemlidir. Kitabın çizimi yapılırken bir yandan da editör kitaptaki eksikleri giderir. Çizim ve editör düzenlemesi bitince eserde yazım, noktalama ve imla hatası gibi sorunları tashihi giderir. Bu süreçlerden sonra eser baskıya hazır hale gelir ve resmi işlemler başlar.

Bir kitabın basılabilmesi için gerekli olan resmi işlemler vardır. Bu işlemlerden en önemlisi kitabın arkasında bulunan ISBN (International Serial Book Number) kodunun alınmasıdır. ISBN kodu olmayan kitabın basılması yasaktır. ISBN, bir kitabın uluslararası seri numarasıdır. Diğer bir ifadeyle kitabın kimlik numarasıdır. Bu işlem

Türkiye’de ‘ ekgym.gov ‘ adresinden alınmaktadır. Online olarak dakikalar içerisinde işlem gerçekleşir.

Matbaa süreci kitabın son aşamalarından biridir. Bir eser baskıya hazır hale geldikten sonra son okuması da yapılarak matbaaya baskıya uygun halde gönderilir. Matbaa dosyayı montajladıktan sonra yayınevine baskı onayı için gönderir. Yayınevinin baskıya onay vermesi ile birlikte basım süreci başlar. Bu aşamada kağıt seçilir. Çocuk kitapları genelde 135 gram kuşe, 170 gram kuşe ya da 110 ve 120 gram 1. Hamur kağıtlarına basılır. Genelde kağıdı matbaalar tedarik etse de yayınevinin kâğıdı tedarik ettiği durumlar da söz konusudur.

Çocuk kitapları, çocukların hayal gücünü geliştirmeye yardımcı olan, okuma alışkanlığı kazandıran, eğlendirici ve öğretici nitelikte kitaplar olarak nitelendirilmektedir. Bu kitapların üretim süreci, çocukların beğeni ve ihtiyaçlarına uygun olacak şekilde tasarlanmaktadır. Çocuk kitapları yayıncılığında üretim aşamaları arasında fikri ortaya koyma ve tasarım, çocukların ilgisini çekme açısından oldukça önemlidir (Kara, 2019a: 33). Tasarım kararı verirken yazar, hem çocukların ilgisini çekmeye hem de çocuk yayıncılığının gereklerini yerine getirmeye özen göstermek durumundadır. Bu nedenle çocuk kitapları yayıncılığı üretim aşamalarında tasarımla ilgili karar alınması, çok yönlü çalışmaların bir sonucu olarak gerçekleşmektedir.

Çocuk kitaplarının tasarımı konusunda kitabın fiziksel olarak tasarımının yanında karakterler konusundaki tasarımların önemli bir yeri vardır. “Sıradan olmayan bir karakter tasarlamak aslında kişilik özelliklerinin nasıl görselleştirildiği ile ilgilidir. Bir kitabı başkalaştıran yönler metnin içeriğiyle de doğru orantılıdır. Karaktere abartı ya da diğer yöntemler ile kişilik kazandırılırken karakterin başarılı ya da yenilikçi bir dille görselleştirilmesi ise bu kişilik özelliklerin iyi tahlil edilip, görselleştirme yöntemlerinin kişiye özgü biçimlerde kullanılmasından geçer” (Kara, 2019b: 688).

Öncelikle çocuk kitaplarında kullanılan kağıt çok önemlidir. Soluk ve renksiz bir kağıt kullanmak çocuklara eğlenceli gelmeyeceği için yayıncılar tarafından çok tercih edilmemektedir. Bu tarz kağıtları tercih eden yayıncılar ise bunları maliyet sebebiyle tercih etmektedir. 60 ya da 70 gram bir kağıtla 120 gram kağıdın maliyet farkı hemen hemen yarı yarıyadır. Düşük maliyet aynı zamanda fazla satış ve daha çok

okuyucu beklentilerini içerse de çocuk kitaplarında bu beklentiler karşılık bulmamaktadır. Çocuk kitaplarında öncelik kalite olarak görünmektedir. Genel itibariyle kuşe ya da 110 – 120 gram civarı 1. hamur kağıtlar kullanılması okuyucu açısından tercih sebepleri arasında yer almaktadır. Teknik olarak bu gramajdaki kaliteli kağıtlar, çizimleri daha iyi göstermekte ve çocuklara güzel deneyimler sunmaktadır. Tüm bunlar kitabın yapısında yer alan kısımlar açısından önemlidir. Kaplama malzemesi, kitap iş bloğu, yan kağıt, kapak seçilen kağıtla ilgili kitap bölümleri arasında yer almaktadır (Hayta, 2022: 30).

Çocuk kitapları yayıncılığında kağıt, çocukların ilgisini ve okuma eylemini doğrudan etkilemesi yönüyle önemlidir. Çocukları okumayı teşvik edecek kağıtlar seçilmesi gerekmekte ve beklenmektedir. “Sayfaların kolay açılması, cilt, tutkal, dikişin sağlam olması ve okurken ışığı yansıtması için ikinci hamur kâğıdı veya daha az parlak birinci hamur kâğıdı önerilmektedir. Çünkü çok ince ve parlak derecede beyaz olan, üzerinde renklerin dağıldığı, bir önceki sayfanın görüldüğü kağıtlar, çocuğun dilsel ve görsel okuma yapmasını engeller” (Aydın ve Uzun, 2020: 322). Çocuk kitapları yayıncılığında üretimde kağıt seçimiyle ilgili bu hususları dikkate almakta fayda vardır.

Ebeveynlerin çocuklarına satın aldığı kitaplarda yaş aralığı, konu, yazar, resim, kitap kapağı, dayanıklılık, fiyat gibi kriterler etkili olmaktadır. Yapılan bir araştırmada ebeveynlerin çocuklarına kitap alırken en az önemsedikleri kriterin fiyat olduğu sonucuna varılmıştır (Kıldan ve Bilgici, 2011: 113). Bu nedenle çocuk kitapları yayıncılığında üretim süreçlerinde kağıt kullanımı gibi aşamalarda kaliteli ürün kullanımına özen gösterilmesi beklenmektedir.

D. Çocuk Kitapları Yayıncılığı ve Tüketim

Çocuk kitapları yayıncılığında tüketim, özellikle covid-19 pandemi dönemi ile birlikte ivme kazanmıştır. 2020 yılının ilk üç çeyreğinde çocuk kitapları pazarı hâlâ sabit fiyatın en fazla olduğu kategori ve sabit fiyatın toplam içindeki payı en fazla olan kategori olmaya devam etmektedir. Dünyada çocuk kitapları yayıncılığı, genel perakende pazarında %28,27'ye ulaşmış durumdadır. Bunlar arasında resimli çocuk kitaplarının pazar payı %18,55 ile çocuk kitapları kategorisinde ilk üçte yer

almaktadır. Covid-19 pandemi döneminden etkilenen evde uzun vadeli önleme ve kontrol, çocukların ebeveynleriyle geçirdikleri zamanı artırmıştır. Bir çocuğun hayattaki ilk kitabı olan resimli kitaplar, yavaş yavaş ebeveyn-çocuk arkadaşlığı sahnelerinde katı talep edilen ve yüksek frekanslı nesnelere dönüşüyor ve evde eğitimin standardı haline gelmektedir. Aynı zamanda resimli çocuk kitapları henüz pazarda yerleşme aşamasındadır ve yakın gelecekte pazar büyüklüğünün hızla artması beklenmektedir (Wu ve Lin, 2023: 333).

E-kitaplar, çocuk kitapları yayıncılığında tüketim kapsamında önemli bir yer edinmektedir. Dijitalleşmenin insan hayatına etkilerinin artmasıyla birlikte bu yönde gelişmelerin gözlenmesi olağan görünmektedir. Çocuklara yönelik e-kitaplar, tüm e-kitapların gelişiminde ve e-okuma deneyimini çevreleyen büyüyen kültürde öne çıkmaktadır. Etkileyici bir şekilde, çok kısa bir sürede yüksek bir nüfuza ulaştılar. Çocukların e-kitapları, teknolojinin onların gelişmiş gereksinimlerini karşılayıncaya kadar ortaya çıkmasını beklemiştir ve renkli e-okuyucular ve tabletler gibi yeni teknolojiler artık yoğun görsel içerik desteği ve etkileşim fırsatları sunduğundan, çocuklara yönelik e-kitaplar da gelişme eğilimindedir (Schreurs, 2013: 2). Bu da çocuk kitapları yayıncılığında tüketim süreçlerine yansımaktadır.

“Tek raf dahi olsa çocuğun yetiştiği evde kendi kitaplarını bulundurduğu bir yerinin olması, çocuk ile kitap arasında güçlü bir bağa sebep olur” (Eroğlu, 2016: 106). Ebeveynlerin bu konuda giderek daha bilinçli bir hale gelmesine paralel olarak çocuk kitapları yayıncılığında tüketimin hızlı bir dönüşümle giderek artış göstermesi söz konusudur. Türkiye’de ve dünyada çocuk kitapları yayıncılığında gelecek beklentilerinde bu hususun belirleyici etkileri bulunmaktadır.

E. Verilerle Çocuk Kitapları Yayıncılığında Üretim ve Tüketim

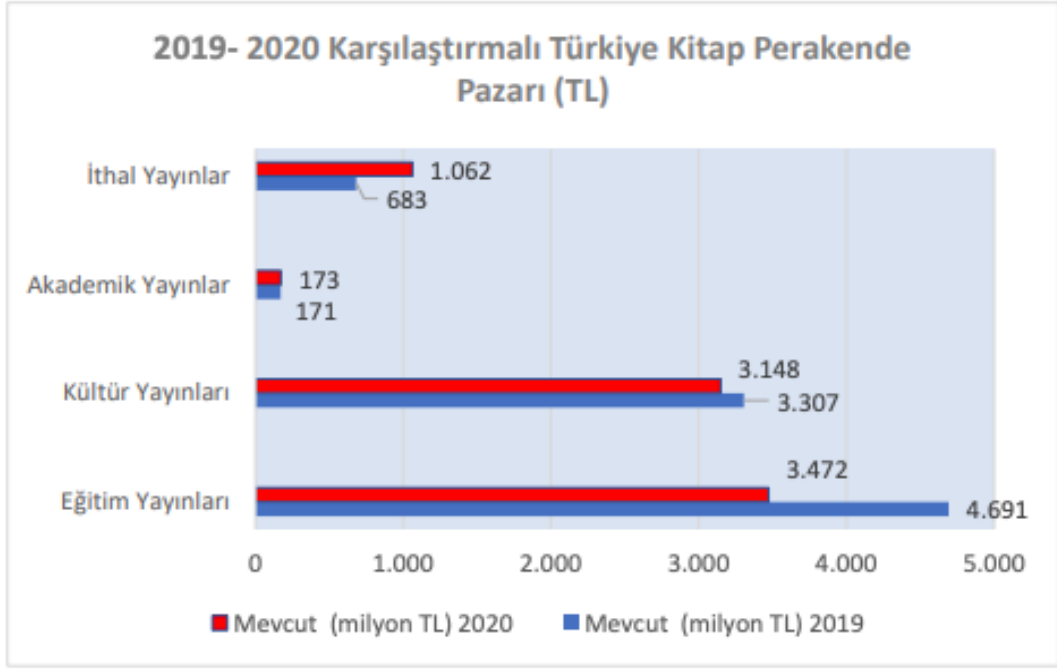
Çalışmanın bu bölümünde çocuk kitapları yayıncılığına dair veriler üzerinden değerlendirmeler yapılmaktadır. Aşağıda çocuk kitapları yayıncılığında üretim ve verileri derlenmiştir.

Çizelge 7. Türkiye Kitap Pazarı Ekonomik Veriler (2019-2020/TL)

2019- 2020 Karşılaştırmalı Türkiye Kitap Perakende Pazarı (TL)					
Segmentler	Mevcut (milyon TL) 2019	Pazar Payı (%) 2019	Mevcut (milyon TL) 2020	Pazar Payı (%) 2020	2019-2020 Değişim (%)
Eğitim Yayınları	4.691	52,99%	3.472	44,20%	-25,99%
a. Ücretsiz dağıtılan ders kitapları	834	9,42%	604	7,69%	-27,58%
b. Yardımcı kaynak ve sınava hazırlık kitapları	3.857	43,57%	2.787	35,48%	-27,74%
c. Dijital platformlar eğitim ve yardımcı kitaplar	NA	NA	81	1,03%	NA
Kültür Yayınları	3.307	37,36%	3.148	40,08%	-4,81%
a. Yetişkin kurgu (edebiyat)	546	6,17%	491	6,25%	-10,07%
b. Yetişkin kurgu dışı (inceleme-araştırma)	1.864	21,06%	1.820	23,17%	-2,36%
c. Çocuk ve ilk gençlik	404	4,56%	366	4,66%	-9,41%
d. Kurgu, kurgu dışı ve çocuk sesli kitaplar	NA	NA	77	0,98%	NA
e. İnanç	493	5,57%	394	5,02%	-20,08%
Akademik Yayınlar	171	1,93%	173	2,20%	1,17%
a. Basılı akademik ders ve referans kitaplar	NA	NA	169	2,15%	NA
b. Dijital veri tabanları üzerinden yapılan kitap ve abonelikler	NA	NA	4	0,05%	NA
İthal Yayınlar	683	7,72%	1.062	13,52%	55,49%
a. İthal dil eğitimi kitapları	NA	NA	493	6,28%	NA
b. İthal dil eğitimi dijital platform satışları	NA	NA	90	1,15%	NA
c. İthal akademik ve referans kitaplar	NA	NA	23	0,29%	NA
d. İthal dijital kitap ve dijital veri tabanı abonelikleri	NA	NA	447	5,69%	NA
e. İthal kültür ve sanat basılı kitaplar	NA	NA	9	0,11%	NA
TOPLAM	8.852	100%	7.855	100%	-11,26%

Kaynak: https://turkyaybir.org.tr/wp-content/uploads/2021/03/Kitap-Pazari-Raporu_2020-1.pdf , Erişim Tarihi: 29.09.2023.

Türkiye perakende kitap pazarının ilgili dönemde yüzde 11 oranında küçüldüğü, farklı yayın türleri için bunun gerçekleştiği yönünde veriler elde edilmiştir.

Şekil 3. Türkiye Kitap Pazarı Ekonomik Verilerin Grafiği (2019-2020)

Kaynak: https://turkyaybir.org.tr/wp-content/uploads/2021/03/Kitap-Pazari-Raporu_2020-1.pdf , Erişim Tarihi: 29.09.2023.

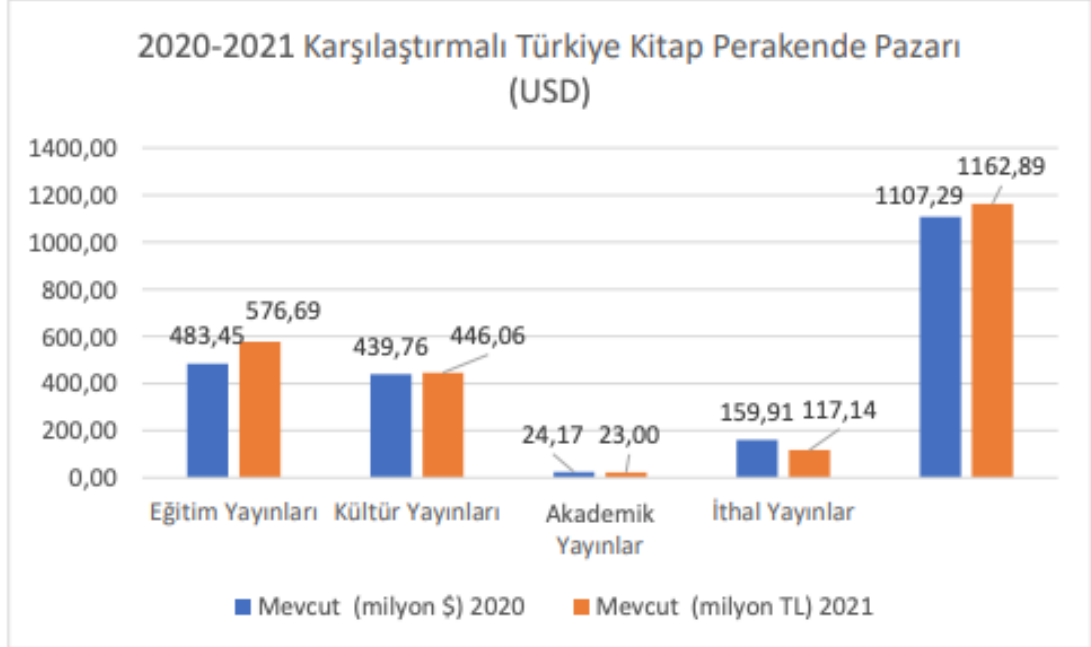
2019-2020 döneminde ithal yayınlar, akademik yayınlar, kültür yayınları, eğitim yayınları alanlarında düşüş olduğu TL ve dolar cinsinden verilerle desteklenmektedir.

Çizelge 8. Türkiye Kitap Pazarı Ekonomik Veriler (2020-2021/TL)

2020-2021 Karşılaştırmalı Türkiye Kitap Perakende Pazarı (TL)					
Segmentler	Mevcut (milyon TL) 2020	Pazar Payı (%) 2020	Mevcut (milyon TL) 2021	Pazar Payı (%) 2021	2020-2021 Değişim (%)
Eğitim Yayınları	3.472	44,20%	4.790	49,59%	37,96%
a. Ücretsiz dağıtılan ders kitapları	604	7,69%	1.011	10,47%	67,38%
b. Yardımcı kaynak ve sınava hazırlık kitapları	2.787	35,48%	3.683	38,13%	32,15%
c. Dijital platformlar eğitim ve yardımcı kitaplar	81	1,03%	96	0,99%	18,52%
Kültür Yayınları	3.148	40,08%	3.705	38,36%	17,69%
a. Yetişkin kurgu (edebiyat)	491	6,25%	574	5,94%	16,90%
b. Yetişkin kurgu dışı (inceleme-araştırma)	1.820	23,17%	2.202	22,80%	20,99%
c. Çocuk ve ilk gençlik	366	4,66%	407	4,21%	11,20%
d. Kurgu, kurgu dışı ve çocuk sesli kitaplar	77	0,98%	89	0,92%	15,58%
e. İnanç	394	5,02%	433	4,48%	9,90%
Akademik Yayınlar	173	2,20%	191	1,98%	10,40%
a. Basılı akademik ders ve referans kitaplar	169	2,15%	186	1,93%	10,06%
b. Dijital veri tabanları üzerinden yapılan kitap ve abonelikler	4	0,05%	5	0,05%	25,00%
İthal Yayınlar	1.062	13,52%	973	10,07%	-8,38%
a. İthal dil eğitimi kitapları	493	6,28%	418	4,33%	-15,21%
b. İthal dil eğitimi dijital platform satışları	90	1,15%	114	1,18%	26,67%
c. İthal akademik ve referans kitaplar	23	0,29%	18	0,19%	-21,74%
d. İthal dijital kitap ve dijital veri tabanı abonelikleri	447	5,69%	415	4,30%	-7,16%
e. İthal kültür ve sanat basılı kitaplar	9	0,11%	8	0,08%	-11,11%
TOPLAM	7.855	100%	9.659	100%	22,97%

Kaynak: https://turkyaybir.org.tr/wp-content/uploads/2022/04/Kitap-Pazari-Raporu_2021.pdf , Erişim Tarihi: 29.09.2023.

2020-2021 döneminde Türkiye'de perakende kitap pazarının yüzde 22,97 oranında büyüdüğü görülmektedir. Eğitim, kültür ve akademik yayın pazarı büyürken ithal yayınlara dair pazarda küçülme gerçekleşmiştir.

Şekil 4. Türkiye Kitap Pazarı Ekonomik Verilerin Grafiği (2020-2021)

Kaynak: https://turkyaybir.org.tr/wp-content/uploads/2022/04/Kitap-Pazari-Raporu_2021.pdf , Erişim Tarihi: 29.09.2023.

Şekil 4'te yer alan bilgiler 2020-2021 dönemindeki artışı TL ve dolar cinsinden destekleyecek bir içeriğe sahiptir.

Çizelge 9. Kategorilere Göre Türkiye Kitap Pazarı (2019-2020)

2019- 2020 Karşılaştırmalı Kitap Toptan Satışlar Pazarı (TL) *					
Segmentler	Mevcut (milyon TL) 2019	Pazar Payı (%) 2019	Mevcut (milyon TL) 2020	Pazar Payı (%) 2020	2019-2020 Değişim (%)
Eğitim Yayınları	3.341	56,93%	2.328	45,31%	-30,32%
a. Ücretsiz dağıtılan ders kitapları	834	14,21%	604	11,76%	-27,58%
b. Yardımcı kaynak ve sınava hazırlık kitapları	2.507	42,72%	1.661	32,33%	-33,75%
c. Dijital platformlar eğitim ve yardımcı kitaplar	NA	NA	63	1,23%	NA
Kültür Yayınları	1.964	33,47%	1.872	36,43%	-4,68%
a. Yetişkin kurgu (edebiyat)	328	5,58%	307	5,98%	-6,29%
b. Yetişkin kurgu dışı (inceleme-araştırma)	1.118	19,06%	1.119	21,78%	0,05%
c. Çocuk ve ilk gençlik	296	3,79%	201	3,91%	-9,54%
d. Kurgu, kurgu dışı ve çocuk sesli kitaplar	NA	NA	29	0,56%	NA
e. İnanç	222	5,04%	216	4,20%	-26,98%
Akademik Yayınlar	120	2,04%	119,41	2,32%	-0,24%
a. Basılı akademik ders ve referans kitaplar	NA	NA	116,61	2,27%	NA
b. Dijital veri tabanları üzerinden yapılan kitap ve abonelikler	NA	NA	2.8	0,05%	NA
İthal Yayınlar	444	7,57%	818,15	15,92%	84,29%
a. İthal dil eğitimi kitapları	NA	NA	290	5,64%	NA
b. İthal dil eğitimi dijital platform satışları	NA	NA	58,5	1,14%	NA
c. İthal akademik ve referans kitaplar	NA	NA	17,25	0,34%	NA
d. İthal dijital kitap ve dijital veri tabanı abonelikleri	NA	NA	447	8,70%	NA
e. İthal kültür ve sanat basılı kitaplar	NA	NA	5,4	0,11%	NA
TOPLAM	5.869	100%	5.138	100%	-12,45%

Kaynak: https://turkyaybir.org.tr/wp-content/uploads/2021/03/Kitap-Pazari-Raporu_2020-1.pdf , Erişim Tarihi: 29.09.2023.

Türkiye'de toplam kitap satışları pazarında 2019-2020 döneminde yüzde 12,45 oranında küçülme meydana gelmiştir.

Çizelge 10. Kategorilere Göre Türkiye Kitap Pazarı (2020-2021)

2020-2021 Karşılaştırmalı Kitap Toptan Satışlar Pazarı (TL)*					
Segmentler	Mevcut (milyon TL) 2020	Pazar Payı (%) 2020	Mevcut (milyon TL) 2021	Pazar Payı (%) 2021	2020-2021 Değişim (%)
Eğitim Yayınları	2.328	45,31%	3.413	51,51%	46,61%
a. Ücretsiz dağıtılan ders kitapları	604	11,76%	1011	15,26%	67,38%
b. Yardımcı kaynak ve sınava hazırlık kitapları	1.661	32,33%	2328	35,14%	40,16%
c. Dijital platformlar eğitim ve yardımcı kitaplar	63	1,23%	74	1,12%	17,46%
Kültür Yayınları	1.872	36,43%	2.301	34,73%	22,92%
a. Yetişkin kurgu (edebiyat)	307	5,98%	370	5,58%	20,52%
b. Yetişkin kurgu dışı (inceleme-araştırma)	1.119	21,78%	1419	21,42%	26,81%
c. Çocuk ve ilk gençlik	201	3,91%	245	3,70%	21,89%
d. Kurgu, kurgu dışı ve çocuk sesli kitaplar	29	0,56%	31	0,47%	6,90%
e. İnanç	216	4,20%	236	3,56%	9,26%
Akademik Yayınlar	119,41	2,32%	133,5	2,01%	11,80%
a. Basılı akademik ders ve referans kitaplar	116,61	2,27%	130	1,96%	11,48%
b. Dijital veri tabanları üzerinden yapılan kitap ve abonelikler	2,8	0,05%	3,5	0,05%	25,00%
İthal Yayınlar	818,15	15,92%	778,06	11,74%	-4,90%
a. İthal dil eğitimi kitapları	290	5,64%	271,7	4,10%	-6,31%
b. İthal dil eğitimi dijital platform satışları	58,5	1,14%	74,1	1,12%	26,67%
c. İthal akademik ve referans kitaplar	17,25	0,34%	12,06	0,18%	-30,09%
d. İthal dijital kitap ve dijital veri tabanı abonelikleri	447	8,70%	415	6,26%	-7,16%
e. İthal kültür ve sanat basılı kitaplar	5,4	0,11%	5,2	0,08%	-3,70%
TOPLAM	5.138	100%	6.626	100,00%	28,95%

Kaynak: https://turkyaybir.org.tr/wp-content/uploads/2022/04/Kitap-Pazari-Raporu_2021.pdf , Erişim Tarihi: 29.09.2023.

2020-2021 döneminde Türkiye'de toplam kitap satışları pazarının yüzde 28,95 oranında büyüdüğü yönünde veriler elde edilmiştir.

Farklı kategorilere göre kitap pazarı hakkında paylaşılan veriler, çocuk kitaplarının tüm kategoriler arasında ne denli önemli bir yer edindiğini ortaya koyması bakımından değerlidir. Kitap üretiminde kısa süreli olarak yaşanan düşüşün etkilerinin tüketim süreçlerine yansımadağı bu bilgiler eşliğinde yapılabilecek bir çıkarım olarak görülmektedir. Nitekim söz konusu etki covid-19 pandemi döneminin bir yansıması

olarak görünmektedir. Açıklanan son veriler bu döneme ait olduğu için ilgili döneme dair değerlendirmeler yapılmıştır.

Kaliteli bir çocuk kitabı, çocuklara kendi dünyalarından deneyimler yaşamaları için olanaklar sunmaktadır. Bu da çocuk kitapları yayıncılığında üretim ve tüketim süreçlerini yönlendiren bir faktör konumundadır. İlk aşamadan kitapların çocuklarla buluşmasına kadar olan tüm aşamalarda çocukları olumlu yönde etkileyecek hususlara özen gösterilmesi beklenmektedir (Tanrıkulu, 2021: 748). Yakın gelecekte çocuk kitapları yayıncılığı alanında bu beklentinin yansımalarının gözleneceğinin söylenmesi yanlış olmayacaktır.

III. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın amacı, araştırmanın yöntemi, araştırma soruları, araştırmanın önemi, hipotezler, araştırmanın metodolojisi, verilerin analizi hakkında açıklamalar getirilmektedir.

A. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı çocuk kitapları yayıncılığının üretim ve tüketim aşamalarının dönüşümünü incelemektir. Çocuk kitapları yayıncılığı ile ilgili süreçlerde etkili olan hususların belirlenmesi, araştırmanın amaçları arasında yer almaktadır. Araştırmada çocuk kitapları yayıncılığının gelişim eğiliminin değerlendirilmesi, araştırmanın amaçlarından birisidir.

B. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden yüz yüze görüşme (mülakat) yönteminden yararlanılmış, bu kapsamda yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi tercih edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde araştırma yapılan konu hakkında ayrıntılı bilgi toplama amacına yönelik sohbetler gerçekleştirilmektedir. Katılımcıların konuyla ilgili bakış açısının anlaşılması, yarı yapılandırılmış görüşmeler için ayırt edici özellikler arasındadır. Görüşme tekniğinde bilgi alınmasının yanında duygu ve düşüncelere dair izlenimler edinilmektedir. Derinlemesine olacak şekilde bilgilerin elde edilmesi, yarı yapılandırılmış görüşme tekniğini açıklayan hususlardan birisidir (Dömbekci ve Erişen, 2022: 143).

C. Görüşme Soruları

Araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen sorular aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

- 1) Çocuk kitapları yayıncılığını nasıl açıklarsınız? Kendisine özgü yönleri nelerdir?
- 2) Çocuk kitapları yayıncılığında dikkat edilmesi gereken hususlar nelerdir?
- 3) Çocuk kitapları yayıncılığında yaşanan dönüşümü nasıl açıklarsınız?
- 4) Çocuk kitapları yayıncılığı alanında üretimin dönüşüm sürecini değerlendirir misiniz?
- 5) Çocuk kitapları yayıncılığı alanında tüketimin dönüşüm sürecini değerlendirir misiniz?
- 6) Yayıncılık açısından çocuk kitapları yayıncılığında üretimin dönüşümünü nasıl değerlendirirsiniz?
- 7) Çocuk kitapları yayıncılığı alanının güçlü yönleri nelerdir?
- 8) Çocuk kitapları yayıncılığının zayıf yönleri nelerdir?
- 9) Çocuk kitapları yayıncılığı alanı için tehditler nelerdir?

D. Araştırmanın Önemi

Araştırma, çocuk kitapları yayıncılığındaki dönüşüme dair somut bulgular ortaya koyması yönüyle önemlidir. Küçük yaştan itibaren çok yönlü bir şekilde gelişim süreciyle ilişkili bir konuyu ele alması araştırmanın önemi kapsamındadır. Bu araştırma aynı zamanda çocuk kitapları yayıncılığı ile ilgili yakın geleceğe dair perspektif sunması yönüyle önemlidir.

Dijitalleşmenin çocuk kitapları yayıncılığı alanına yansımalarını ortaya koyması araştırmanın önemi kapsamındadır.

E. Hipotezler

Araştırmanın hipotezleri aşağıdaki gibidir:

H1: Çocuk kitapları yayıncılığında üretimin dönüşümünde hedef kitlenin beklentileri gözlenmektedir.

H2: Çocuk kitapları yayıncılığında tüketimin dönüşümünde çocukların gelişimini destekleyen yayınlar ve dijital teknolojinin etkileri gözlenmektedir.

H3: Çocuk kitapları yayıncılığı alanında dijitalleşmenin etkilerinin artarak devam etmesi beklenmektedir.

F. Araştırma Metodolojisi

Verilerin toplanması sürecinde katılımcılarla yüz yüze görüşmeler yapılmış, alınan yanıtlar kaydedilmiştir. Verilerin toplandığı görüşmeler ortalama olarak 15 dakika sürmüştür. Katılımcılara çocuk kitapları yayıncılığı alanında yaşanan gelişmeler ve dönüşüm sürecine ilişkin sorular yöneltilerek konuyla ilgili düşüncelerinin alınması suretiyle ilerleme yapılmıştır.

Yüz yüze görüşmelere katılan katılımcıların meslekleri; yayıncı, yazar, editör, grafiker, çizer şeklindedir.

G. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Katılımcılar tarafından verilen yanıtlar incelenerek araştırmanın amaçlarına göre yorumlanmış ve değerlendirilmiştir.

Çocuk kitapları yayıncılığı konusunda katılımcıların yanıtları değerlendirilerek konuyla ilgili perspektif oluşturulması hedeflenmektedir. Verilerin analizinde ayrıca katılımcıların düşüncelerinde etkili olan faktörlerin tespit edilmesi şeklinde ilerleme sağlanması tasarlanmıştır. Verilerin analizi gereğince katılımcıların yanıtlarının ayrıntılı şekilde analiz edilmesi planlanmaktadır.

IV. BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde katılımcılarla yapılan görüşmeler neticesinde elde edilen bulgular yorumlanmaktadır.

Çizelge 11. Çocuk kitapları yayıncılığını nasıl açıklarsınız? Kendisine özgü yönleri nelerdir? sorusuna ilişkin bulgular

Ana Tema	Kategoriler	Kodlar
ÇOCUK KİTAPLARININ ÖZGÜN YÖNLERİ	Gelişimin ilk adımı	<ul style="list-style-type: none"> • Çizimler • İllüstrasyon • Büyük resim • Az yazı ve çoğunlukla görsel
	Çocuk gelişimine destek olma	<ul style="list-style-type: none"> • Dil gelişimi • Anlama becerisi • Yaşam deneyimi kazandırma • Estetik ihtiyaçları karşılama • Okuma alışkanlığı sağlama
	Yayıncılıktaki en zor basamak	<ul style="list-style-type: none"> • Yaşa uygunluk • Mesajı destekleyen görsel kullanımı • İlgi çekici konuları işlemenin zorluğu

-
- Ekonomik güçlükler
  - Kitapları çocuklarla buluşturmanın güçlüğü
-

Çizelge üzerinde yer alan bilgilere göre çocuk kitapları yayıncılığının kendisine özgü yönlerinin gelişimin ilk adımını içermesi, çocuk gelişimine destek olma, yayıncılıktaki en zor basamak olması gibi kategorileri içermektedir. Bu kapsamda ortaya çıkan kodlar yani alt kategoriler ise çocuk kitapları yayıncılığının çocukların gelişiminden yaşam deneyimi kazandırmasına kadar pek çok geniş bir alana yayıldığını ortaya koymaktadır. Bununla ilişkili katılımcılar tarafından verilen örnek yanıtlar aşağıda paylaşılmıştır.

K1: “Çocuk kitapları yayıncılığı kişisel gelişimin ilk noktası olarak kabul edilmelidir. Bireylerin gelişim süreçlerindeki 0-6 yaş arasındaki dilim en önemli zamandır. Bu süreçte öğrendikleri hayatları boyunca öğreneceklerinin yaklaşık yüzde 90’ını kapsamaktadır. Çocuk yayıncılığının kendisine özgü yönlerini çizim ve illüstrasyonla açıklayabiliriz. Görsel gelişim bu yaşlarda çok önemli olduğu için genel olarak büyük resimli ve az yazılı sayfalar önem arz etmekte ve zorunluluk haline gelmektedir”.

K2: “Edebiyatı çocukla buluşturan yayınlar hazırlanırken çocuğa özgü durumlar çocukların gelişimiyle beraber değişen ilgi ve gereksinimler dikkate alınmalıdır. Bu amaca yönelik nitelikli çocuk yayınlarının çıkması için yayıncılık sürecindeki her paydaşın yayınların fiziksel ve içerik özellikleri konusunda hassas davranması gerekmektedir. Yayınlar çocuk gelişimini destekler nitelikte olmalıdır. Çocukların dil gelişimi, anlama düzeyleri, duygu ve düşünce dünyalarını destekleyerek yetişkinliğe geçiş döneminde çocuklara yaşam deneyimi kazandırmalıdır. Onların estetik ihtiyaçlarını karşılayarak, onlara okuma alışkanlığı kazandırmalıdır”.

K3: “Çocuk kitapları yayıncılığı, yayıncılık dünyasının en zor alt basamağıdır. Çünkü bu kitaplar, hedef grubu kendileri olmayan yetişkinler tarafından, çocuklar için yazılırlar. Yaşa uygunluk, çocuğa görelilik çok önemlidir. Okul öncesi gruplarında, göz alıcı ve uygun görsellerle desteklenmezse eksik kalacak metinlerden oluşur. Okul çağı kitaplarda ise dönemselsel olarak ilgi çekecek konuları işleyip parlatabilmek büyük

meseledir. İşin mutfağında yeterince zor olan bu kısım, çocuklarla buluşturma konusunda veli ve ekonomik sebepler ile birleşince daha da zorlaşmaktadır. Tabii o kadar keyifli olduğunu söylemeden geçmeyelim”.

K4: Öncelikle çok hassas bir işten söz ediyoruz. Çocuk kitapları yayıncılığı büyük sorumluluk gerektiren bir süreç. Siz de takdir edersiniz ki bu sorumluluğun içinde eğitici olmak, eğlenceli ürünler ortaya çıkarmak, pedagojik açıdan hassasiyet gibi konular var. Çocukların dikkatini çekmek çok önemli fakat bunu yaparken titiz olunmalı, mesela kitaplarda çocuklara uygun görseller bulundurulmalıdır.

K5: “Çocuk kitaplarının kendine has en belirgin özelliği bana göre rengarenk oluşu. Sadece yazılı bilgi değil görsel bilgi de sunuyor oluşu. 2 yaş bir çocuk da, 7 yaş bir çocuk da kitabın görsellerinden bilgiye ulaşabiliyor”.

K6: “Çocuk edebiyatı her ne kadar tanımlanması basit gibi algılansa da kendine özgü çeşitli yönlerinin muazzam bir bütün oluşturduğu bir alandır”.

Çocuk kitaplarının özgün yönlerine ilişkin ulaşılan yanıtlarda görselliğin yoğun olduğuna dikkat çekilmektedir. Titiz bir yaklaşımla hareket edilmesi, hassasiyet gösterilerek eğlenceli ürünlerin ortaya çıkarılması gibi konular, katılımcıların öne çıkardığı hususlar arasındadır. Çocuk kitapları konusunda sorumluluk bilinciyle hareket edilmesi gerekliliği, katılımcıların dikkat çektiği konulardan birisidir. Ulaşılan bulgular, çocuk kitaplarında özenli bir yaklaşımla hareket edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Çocuk kitapları yayıncılığında dikkat edilmesi gereken hususlara dair bulgular aşağıdaki çizelgede bir araya getirilmiştir.

Çizelge 12. Çocuk kitapları yayıncılığında dikkat edilmesi gereken hususlar nelerdir? sorusuna ilişkin bulgular

Ana Tema	Kategoriler	Kodlar
	Gelişime uygun çizim	<ul style="list-style-type: none"> Eğitim modelini dikkate alma Çocuk gelişiminin özgün yönlerine odaklanma

---

**ÇOCUK KİTAPLARI
YAYINCILIĞINDA
DİKKAT EDİLMESİ
GEREKENLER**

- Yazı karakterlerini doğru belirleme
- Olası olumsuz etkilere dair önleyici adımlar atma

Çocuklarla ilgili hususlara uygunluk

- Konu özenli seçilmeli
- Biçimsel özelliklere dikkat edilmeli
- Dil uygun olmalı
- Bilişsel-duyuşsal-sosyal-dil gelişimi ihtiyaçlarına göre hareket edilmeli

---

Doğru hedef kitle

- Kitleyi doğru belirlemeli
- Görsellerin niteliğinin yüksek olması sağlanmalı
- Baskı kalitesine önem verilmeli
- Daha fazla kişiye ulaşılması için çalışmalar yürütülmeli

Çocuk kitapları yayıncılığında dikkat edilmesi gerekenlere dair yanıtlar gelişime uygun çizim, çocuklarla ilgili hususlara uygunluk, doğru hedef kitle kategorilerini ortaya çıkarmıştır. Çocuk kitapları yayıncılığı ile ilgili ilk aşamadan son aşamaya kadar tüm sürecin bir arada ele alınması gerektiği değerlendirilebilir ve yanıtlar da bunu destekler niteliktedir. Katılımcıların verdiği yanıtlar, çocuk kitapları yayıncılığının başarılı bir şekilde sürdürülmesi için çok sayıda faktörün göz önünde bulundurulması gerektiğini yani konunun çok boyutlu olduğunu göstermektedir. Konuyla ilgili örnek yanıtlar aşağıdaki gibidir:

K1: “Çocuk kitapları yayıncılığında dikkate alınması gereken başlıca hususlara dair sayılabilecek örnekler; Çocukların gelişimine uygun olan çizimler yapmak,

Bir eğitim modeline göre kitabı hazırlamak. Örneğin p4c , mindfulness vs. gibi,

Yazı karakterlerini çocukların eğlenceli bir şekilde okuyabileceği şekilde belirlemek.

Çizimlerin korkutucu ya da tiksindirici olmaması gerekliliği.

Çocukların gelişimine katkı sağlamak şeklinde sıralanmaktadır”.

K2: “Yayınlar; konu, biçim ve dil bakımından çocuğa görelilik ilkesine uygun olmalıdır. Eserler çocukların bilişsel, duysal, sosyal ve dil gelişimleri, ihtiyaçları, beklentileri göz önünde bulundurarak belirlenmelidir”.

K3: “Hedef kitlenin iyi tanınması, metinlerin hep işlenmiş sıradan konulardan oluşmaması, görsellerin niteliği, baskı kalitesi, okur yazar bulunmalarını artırılması gibi hususlar sayılabilir”.

K4: “Çocuğun günlük hayatında yaşadıklarıyla çok ilgisiz görseller onun dikkatini daha çok çekebilir. Sakıncalı ve yaşına uygun olmayan, ilgisiz görsellerden uzak durmak önemlidir. Öte yandan kitabın anlaşılabilirliği, dilin basit olması, sıkıcı olmaması da dikkat edilmesi gereken hususlardır”.

K5:” Yaş dönemlerine göre kitap görsellerinin farklılaşması bence oldukça önemli. Daha küçük yaş gruplarının daha büyük görseller dikkatini çekiyorken daha büyük yaş gruplarının dikkatini ayrıntılı görseller çekiyor”.

K6:” Çocuk kitapları yayıncılığında dikkat edilecek temel ilkeler şu şekilde özetlenebilir; Çocuğa görelilik, çeşitlilik ve kapsayıcılık, sürdürülebilirlik, eğitici ve eğlenceli içerik, pedagojik değer, çocuk katılımı ve etkileşimi, eleştirel düşünmeye teşvik ve görsel estetik algısı (doğru illüstrasyonlar)”.

Dikkat edilmesi gereken hususlara dair ulaşılan bulgular, çeşitlilik ve kapsayıcılığın yanında anlaşılabilirlik ve basit olmanın önemini göstermektedir. Çocuk kitapları yayıncılığında içeriklerin sıkıcı olmamasına özen gösterilmesi gerektiği yönünde bulgulara ulaşılmıştır. Sakıncalı içeriklerin bilerek ya da bilmeyerek çocuk kitaplarında yer edinmesinin önüne geçilmesi, çocuk kitapları yayıncılığında dikkat edilmesi gereken hususlar arasında yer alan bir bulgudur.

Çocuk kitapları yayıncılığında dönüşümle ilgili yanıtlar aşağıdaki çizelge üzerinde gösterildiği gibidir.

Çizelge 13. Çocuk kitapları yayıncılığında yaşanan dönüşümü nasıl açıklarsınız?
sorusuna ilişkin bulgular

Ana Tema	Kategoriler	Kodlar
ÇOCUK KİTAPLARI YAYINCILIĞINDA YAŞANAN DÖNÜŞÜM	Artan görsellik	<ul style="list-style-type: none"> • Görseller aracılığıyla algılamada artış • Görseller üzerinden yorumlama becerisi • Okurken öğrenmenin yanında eğlenme • Çocukların yanında büyüklerin ilgisi çeken yayınlar • Zihinsel özgürlüğü destekleyen girişimler
	Rekabet	<ul style="list-style-type: none"> • Rekabet düzeyinde düzenli artış • Rekabetin artmasına paralel olarak nitelikli yayın sayısında artış • Fuarlar gibi organizasyonların yaygın hale gelmesi
	Gelişen bilinç	<ul style="list-style-type: none"> • Çocuklara kitap temin edilmesi için daha fazla çaba • Çocukların taleplerinin yanında yetişkin taleplerinin artması • Nitelikli yayınlar

Çocuk kitapları yayıncılığı alanında yaşanan dönüşüme dair görsel kullanımının artması, rekabetin gelişmesi, bilinç seviyesinin yükselmesi gibi kategoriler ortaya çıkmıştır. Katılımcılar, çocukların yanında yetişkinlerin çocuk kitapları yayıncılığı alanında bilinçlerinin arttığı konusunda hemfikirdir. Rekabetin artmasının nitelikli yayınların artmasını sağladığı vurgulanan hususlar arasındadır. Teknolojinin gelişmesi, çocuk kitapları yayıncılığı alanında yaşanan dönüşümü açıklamada önemli ayrıntılardan bir tanesi olarak görünmektedir. Örnek yanıtlar ise aşağıdaki gibidir.

K1: “Yıllar evvel yayınlanan eserlerde çizimlerden ziyade metinler vardı. Öne çıkan metinler ailelerin çocuklara kitap okuması ve çocukların sadece dinlemesi ile yapılan bir aktiviteydi. Zaman geçtikçe bir dönüşüm oldu ve sadece duyarak değil görerek de çocukların algılaması sağlandı. Yani görsellik ön plana çıktı. Görsellik ön plana çıkınca sayfadaki yazılar azaldı ve çocukların gördükleri üzerinden yorumlaması sağlanmaya başlandı. Bu da gerek zihinsel gelişim gerekse de zihinsel özgürlük açısından çocuklara faydalı oldu. Görsellerin artması da kendi içinde dönüşüm sağladı. İlk başlarda amatörce çizilen sayfalar gün geçtikçe kendini daha gerçekçi hatta gerçeküstü olmaya doğru geliştirdi. Bu şekilde hem büyüklerin hem de küçüklerin ilgisini çeken bir alan oldu çocuk yayıncılığı. İllüstrasyon sayfaları adeta bir şaheser tadında çocukların önüne sürülmeye başlandı ve bu da hem okuyarak eğlenmek hem de eğlenerek öğrenmek adına bir katkı sunmuş oldu çocuklara.”.

K2: “Yayınevlerinin sayısının artması rekabet ortamını doğurmuş bu da beraberinde nitelikli eserlerde olumlu artış yaşanmasını sağlamıştır. Yine düzenlenen kitap fuarlarındaki artış da yayınevlerine bakış açısını değiştirmiştir”.

K3: “Dönüşüm aslında hakkettiği noktaya ulaştı diyerek yorumlayacak seviyede değil henüz ülkemizde. Fakat çok yol kat ettiğimizi de kabul etmek gerekir. Çocuğa kitabın “boş işler” olarak sitem edildiği günlerden, nitelik konusunda yol bilmese bile, çocuğuna illaki kitap temin edebilme çabasında veliler. Özellikle resimli kitaplarda gittikçe artan bir yetişkin takipçi de var. Kendi çocukluklarına mi alıyorlar acaba”.

K4: “Günümüzde çocuk kitaplarında önemli bir artış söz konusudur. Teknolojinin hız kaybetmeden gelişmesi, ailelerin çocuk kitapları konusunda hassasiyet gösterip bu konuya daha çok ilgi göstermesi ve eğitimdeki atılımlar bunda

etkili olmuştur denilebilir. Çocuk kitapları yayıncılığında ve kitapların sayısında artış olması, bu kitaplara talebin yüksek olduğu anlamına gelir”.

K5: “Bizim çocukluğumuzda kız çocukları hep prensler tarafından kurtarılmayı beklerdi. Çocuk psikolojisi göz ardı edilerek hikayeler okunurdu. Örneğin cadı kazanında kaynatılmak için beklenen çocuklar, anne babası tarafından terk edilen kardeşler olurdu. Şimdi ise yazılan kitaplarda çocuk psikolojisi ön planda tutuluyor”.

K6: “Dijital bu dönüşüm interaktif dijital kitapların ve uygulamaların ortaya çıkması ve çocuk kitaplarının çeşitli dijital platformlarda var olmasını sağlamış, okuma deneyimini yalnızca basılı formda tutmamıştır”.

Ulaşılan bulgulara göre dijital dönüşüm, çocuk kitapları yayıncılığında yaşanan dönüşüme dair en çok öne çıkan hususlardan birisidir. Çocuk psikolojisinin göz önünde bulundurulmaya başlaması, çocuk kitapları yayıncılığında yaşanan dönüşüme dair en temel bulgu olarak görünmektedir. Bu bulgular eşliğinde çocuk kitaplarının çocukların gelişimlerine çok yönlü bir şekilde destek sağlaması yönünde beklentiler ön plana çıkmaktadır. Araştırmanın bulgularına göre çocuk kitapları yayıncılığında yaşanan dönüşümle birlikte çeşitli platformlarda deneyimler yaşanmasının mümkün olduğu değerlendirilebilir.

Çocuk kitapları yayıncılığı alanında üretimin dönüşüm sürecine dair bulgular aşağıdaki çizelgede derlenmiştir.

Çizelge 14. Çocuk kitapları yayıncılığı alanında üretimin dönüşüm sürecini değerlendirir misiniz? sorusuna ilişkin bulgular

Ana Tema	Kategoriler	Kodlar
	Yazım dili ve baskıda değişim	<ul style="list-style-type: none"> Öğrenmeye katkı sağlayacak yazım dilinin tercih edilmeye başlaması Çocukların yaşına uygun çizimler yapılması

**ÇOCUK KİTAPLARI
YAYINCILIĞI
ÜRETİMİNDE
DÖNÜŞÜM**

- Çizimlerin yoruma müsait olması
- Geleneksel çizim alışkanlıklarının terk edilmesi
- Baskı kalitesinin artması

Yazar ve yayın sayısında artış

- Maliyetlerin kayda değer düzeyde artması
- Daha fazla kazanmanın öncelikli hedef haline gelmeye başlaması
- Nitelikli editör eksikliğinin yaşanması

Güncel konuların takip edildiği bir üretim

- Kapak ve ambalajların olumlu yöndeki dönüşümü
- Baskı ve çizim maliyetlerinin artması
- Tercih edilen görseller aracılığıyla çocukların kitaplara olan ilgisinin artırılması

Çocuk kitapları yayıncılığı alanında üretimin dönüşümünde teknolojik gelişmelerin etkisiyle yaşanan değişimler ön plana çıkmıştır. Baskı ve yazım dilinin değişmesi, yazar ve yayın sayısının artması, güncel konuların takip edildiği bir üretimin hakim olmaya başlaması kategorilerinde alınan yanıtlar bu çıkarımı destekler niteliktedir. Çocukların kitaplara olan ilgisinin artması noktasında kapaktan içeriğe, kullanılan dilden tercih edilen görsele kadar pek çok üretim faktörünün göz önüne alınması gerektiği anlaşılmaktadır. Aşağıda buna yönelik olarak alınan örnek yanıtlara yer verilmiştir.

K1: “Üretimin dönüşüm süresini şu başlıklar altında değerlendirebiliriz; yazım dili, çizim tarzı, baskı şekli. Yazım dili; geleneksellikten modernizeye uzanan bir yolculuk olarak tanımlanabilir. Geçmişte düz metin olarak karşımıza çıkan eserler yerini bazen daha şiirsel bazen de daha rahat sözcüklere bırakır. Çizim tarzı; çizim konusu bir çocuk kitabı için en önemli konudur. Ne anlatıldığı kadar ne çizildiği de önemlidir. Özellikle okul öncesi yaş grubunda bulunan çocuklar tamamen çizimle başa kalıp sayfayı çizime göre yorumlarlar. Geçmişte bu çizimler daha gelenekselken şimdilerde dünyanın her yerinde bu konuda alışverişler yapılmaktadır. Bizim kitaplarımızdan örnek verecek olursak, İlk çıkardığımız Efecan’ın Maceraları adlı eser ciddi sayılarda satmış bir eserdir ve bu eser tamamen geleneksel anlatım ve çizime sahiptir. Yaşanan dönüşüme ayak uydurmak hatta belli noktalarda önderliğini yapmak adına hızlı bir şekilde yeni kitaplar çıkmıştır. Sonrasında çıkan Anne Koş! Kabuğum Kırıldı adlı eser daha çok pastel çizimler ve anlatım dili olarakta mindfulness tekniğine göre yazılarak bir dönüşüm geçirmiştir”.

K2: “Yayıncılıktaki gelişime bağlı olarak şair, yazar, yayın sayısı da artmıştır. Nitelikli yayın yapan yayınevleri yanında belli bir kaliteyi yakalayamayan yayınevleri de maalesef mevcut olmaya başlamıştır. Bu gibi yayınevlerinin daha az maliyet, çok kazanç düşüncesinin egemen olması, bilgi eksikliği, yayınevi ekibinde pedagojik formasyona sahip danışman ve editörlerin bulunmaması gibi sorunları doğurmuştur”.

K3: “Daha seri ve gündemde bir üretim gerekli. Seri üretim derken, güncel konuların takibi ve ihtiyaç olan alanlarda ivedi bir çalışmayı kastediyorum. Okul öncesi gruplarında ise bir nevi ambalaj sayabileceğimiz görseller ve kapak illa ki albenili olmalı. Yoksa bu dijital çağda zaten hiçbir çocuk dönüp de suratına bakmaz o metinlere. Dolayısıyla baskı maliyetlerinden önce çizim maliyetleri gündemde oluyor”.

K4: “Çocuk kitaplarındaki artış büyüdükçe, yayınevleri de farklı adımlar atabiliyor. Mesela bugün dijital kitapların sayısı da teknolojinin gelişmesiyle beraber artış göstermekte. Tamamen olmasa da sesli kitaplar, bu dönüşümün bir parçası sayılabilir. Henüz okuma çağına gelmemiş, eskilerin tabiriyle okumayı sökmemiş çocukların görsel anlatımın yanında sesli anlatımla da bu kitaplara ilgi duyması sağlanabilmektedir”.

K5:” Zihinde düşünölen cümleler yazıya dönmeye başladığı anda dönüşüm sürecinin başladığını düşünüyorum. Zihninizde var olan bir karakter sayfalara dökölmeye başladığında sanki gelip yanınıza oturuyor ve yaşadıklarını kendi sesiyle anlatmaya başlıyor”.

K6:” Çocuk edebiyatında üretimin dönüşümü de çocuk edebiyatında yaşanan teknolojik ve içerik dönüşümü paralelinde, çoklu platformlarda var olabilen, dijital çağa ayak uydurabilen, eğitim ve pedagoji odağından be çocuğa görelilik ilkesinden taviz vermeyen, görsel ziyafetin estetik algısını beslediğı ve kalitenin bu yönde arttığı bir süreç yaşamaktadır”.

Üretime dair dönüşüm açısından ulaşılan bulgulara göre çocuk kitapları pazarının büyümesine paralel olarak dijital kitapların yaygınlaşmasının söz konusu olduğu ifade edilmektedir. Görsel ve sesli anlatıma dair ilginin artması, çocuk kitapları yayıncılığında üretimde yaşanan dönüşümle açıklanan hususlardan birisidir. Teknolojik ve içerik dönüşümünün çocuklarda estetik algısını beslediğı, bunun çocuk kitapları yayıncılığında dönüşümün öne çıkan yönlerinden birisi olduğu yönünde bulgulara ulaşılmıştır.

Çocuk kitapları yayıncılığı alanında tüketimin dönüşüm sürecine dair yanıtlar aşağıdaki çizelgede yer almaktadır.

Çizelge 15. Çocuk kitapları yayıncılığı alanında tüketimin dönüşüm sürecini değerlendirir misiniz? sorusuna ilişkin bulgular

Ana Tema	Kategoriler	Kodlar
ÇOCUK KİTAPLARI YAYINCILIĞI	İnternet	<ul style="list-style-type: none"> • İnternet üzerinden kitap okumanın yayılması • Kitap siparişlerinin internetten yapılması • Teknolojik okuryazarlık düzeyinin yetersiz olması

TÜKETİMİNDE DÖNÜŞÜM

Değişen profil

- Öğrenci ve veli profilinin değişmesi
- Eserlerin daha küçük yaşlarda çocuklarla buluşmaya başlaması

Popüler kültür

- Medyatik eserlere yönelimin artması
  - Dijital dünyaya geçişe dayalı olarak ekran sürelerinin artış eğilimi göstermesi
  - Ebeveynlerin takip için daha fazla rol üstlenmesi gerekliliği
-

Gelişen teknoloji ve değişen yaşam tarzının yansımalarının çocuk kitapları yayıncılığı tüketiminde kendisini gösterdiği katılımcıların verdiği yanıtlar aracılığıyla anlaşılmaktadır. İnternet, değişen profil, popüler kültür kategorilerinin varlığı dönüşümün yönünü işaret etmektedir. Çocukların ve velilerin çocuk kitapları yayıncılığında popüler ve medyatik eserlere yönelmesi, tüketimin dönüşümüne dair üzerinde önemle durulması gereken konular arasında yer almaktadır. Katılımcıların çocuk kitapları yayıncılığında tüketimin dönüşümü hakkında verdiği örnek yanıtlar aşağıdaki gibidir.

K1: “Tüketimin dönüşüm sürecinde karşımıza çıkan en önemli etken kuşkusuz internettir. Öncelerde kitapçılardan anında alınan kitaplar yerini internetten verilen siparişlere bırakmaktadır. Bunun avantajı olduğu kadar dezavantajı da mevcuttur”.

K2: “Gelişen teknolojiyle birlikte veli profili de değişmiştir. Üretilen eserler ilgili veliler sayesinde çocuklarla erken yaşta buluşmaya başlamıştır. Bu durum çocuk kitaplarındaki tüketimi de artırmıştır. Yine son dönemlerde kitap fuarlarının artması eserlerin okuyucuya ulaşma konusunda çok önemli bir rol sahibi olmuştur”.

K3: “Tüketim maalesef popüler kültür üzerinden ilerliyor. Çocuklar da çerez gibi tüketebilecekleri medyatik eserlere yöneliyor. Daha az yazı bol resim, çizgi

kültürü yerleşiyor. Bunda ekran sürelerinin çocukları ele geçirmesi gibi dijital dünya sorunlarının da katkısı var. Ayrıca ebeveynler araştırmıyor, nitelikli kitap bilincinde olan kişiler azınlıkta. Dolayısıyla ince eleyip sık dokuyan bir kitledense ne sunulsa onu tüketmeye hazır bir grup oluşuyor. Ebeveynlerin buna vakit zaman çaba harcaması ve çocukların okuduğu okuyacağı kitapların takibinde olması gerekiyor”.

K4: “Bugün çocukların dijital okuma alışkanlığı arttıysa, bunu reddetmek yerine ona uygun şekilde üretim yapılmalıdır. Öte yandan, ebeveynler de çocukları için kitap seçerken dijital platformlardan sık faydalanmaktadır”.

K5: “Bilenen ve duyulan şeye her zaman rağbet daha fazladır. Ve ebeveynler çoğu zaman kendi ailelerinden öğrendikleri anne babalığı uygular. Şimdiki nesilde artık bunun değiştiğini düşünüyorum. Alışlagelmiş şeyler yerine farklılıklar talep ediliyor”.

K6: “Çocuk kitapları alanında yayıncılık yapmak bu anlamda kırılğan bir zeminde yürüdüğünü kabullenerek ve azami bir farkındalık ile sürdürülebilecek bir serüvendir. Üretimin dönüşümündeki tüm etkenler tüketimin dönüşümüyle ortaya çıkmış ve karşılıklı olarak birbirini besler hale gelmiştir”.

Dijital okuma alışkanlıklarının artması, çocuk kitapları yayıncılığında tüketime dair en temel dönüşüm olarak görünmektedir. Çocukların dijital okuma alışkanlıklarının artmasının bir fırsat olarak görülerek ona göre üretim yapılması yönünde bulgular elde edilmiştir. Bu noktada ebeveynlerin de çocukları için kitap seçerken dijital platformları etkin bir şekilde kullandıkları yönünde bulgulara ulaşılmıştır. Araştırmanın bulguları, çocuk kitapları yayıncılığında üretim ve tüketim süreçlerinin birbirini besler nitelikte olduğunu göstermektedir.

Çocuk kitapları yayıncılığında üretimin dönüşümüne dair alınan yanıtlar aşağıdaki çizelgede gösterildiği gibidir.

Çizelge 16. Yayıncılık açısından çocuk kitapları yayıncılığında üretimin dönüşümünü nasıl değerlendirirsiniz? sorusuna ilişkin bulgular

Ana Tema	Kategoriler	Kodlar
ÇOCUK KİTAPLARI YAYINCILIĞI ÜRETİMİNDE DÖNÜŞÜMÜN YAYINCILIK AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	Değişimi takip	<ul style="list-style-type: none"> • Çocuk kitapları yayıncılığı alanındaki tüm yeniliklerin yakından takip edilmesi
	Nitelikli eser	<ul style="list-style-type: none"> • Nitelik odaklı bir şekilde ilerleme kaydedilmesi • Nitelikli insan kaynağı ile çalışılması
	Güncellik	<ul style="list-style-type: none"> • Çocuk kitapları yayıncılığı alanında üretimin dönüşümü hakkında söylenenlerle benzer durumlar

Yayıncılık açısından çocuk kitapları yayıncılığı alanındaki yeni gelişmeleri takip etmektedir. Bunun yanında nitelikli eserler ortaya koyulması için girişimler yürütülmektedir. Katılımcıların üretimin dönüşümü hakkında verdiği yanıtlar aşağıda paylaşılmıştır.

K1: "İlk çıkardığımız Efecan'ın Maceraları adlı eser geleneksel bir tarzda ele alınmıştır. Anlatım dili ve çizimleri düşünüldüğünde bu eserimizin geçmişte trend olan kitaplardan olduğunu görüyoruz. Sonrasında çıkan Anne Koş! Kabuğum Kırıldı adlı eser ise dönüşümün ilk adımı olarak değerlendirilebilir. Ebat olarak artık 13*5/19*5 ebatının yerine 20*20 kare ebata geçilmiştir. Çizimleri daha pastel daha profesyonel ve anlatımı daha felsefidir. Ardından gelen Gerekli Eşyalar Koleksiyoncusu isimli eserimiz de şiirsel bir dille yazılmış, modern illüstrasyonle ele alınmıştır. Bu dönüşüm gerek okuyucular gerekse yayın camiası tarafından fark edilmektedir. Büyüyen Oyun

Arkadaşım eseri ile çizimlerde kolaj sistemi ve font farklılıkları ile daha modern hale gelmiştir. İlginç Sorular Soran Ornitorenk isimli eserimiz konu olarak bir bilim kitabını andırmaktadır. Okul Öncesi Bilim Serimizin ilk eseridir. Ebatı 22*22 olarak çalışılmış ve ebatta da bir dönüşüm yaşanmıştır. Galiba Kocaman Bir Orkestra Yuttum kitabının konu ve tarz olarak da bir dönüşümün parçası olduğunu söylemek mümkündür”.

K2: “Bu yayınevinin yeni yazarlara imkan vermesi okuyucuya nitelikli eserlerle tanışma fırsatı sağlamıştır”.

K3: “Daha önce çocuk kitapları yayıncılığı alanında üretimin dönüşümüne benzer yanıtlar”.

K4: ”Daha önce değindiğimiz gibi, günümüz dünyasının talepleri değiştikçe onlara cevap verme şekillerinin de değişmesi gayet doğaldır. Yayıncılık sektörü, çocukların taleplerini kulak ardı etmemesi gerekir. Çocukların ilgi duyduğu konuların, kavramların hatta karakterlerin neler olduğu yönünde, gerekirse araştırmalar yapılmalı, belirli çizgileri aşmadan, çocuklara faydalı olunacak şekilde yayın politikaları geliştirilmelidir. Tekrara girecekse de, e-kitaplar bu dönüşüm sürecinin önemli bir parçasıdır. Bu dönüşüm süreci, etkileşimli ve yenilikçi bir ortam sağlamaktadır. Çocukların eğlenirken öğrenmesini mümkün kılmakta, böylece kitaba olan yakınlığı arttırmaktadır. Mesela bazı interaktif kitaplar, çocuğun ilgili hikâyeyi kendi tercihinine göre ilerletmesini, böylece hikâyenin bir parçası olduğunu hissetmesini sağlamaktadır. Yayıncılık alanında, tüm bunlar keşfedilip gerekli adımlar atılarak, çocukların dünyasına inilmektedir”.

K5:- (Katılımcı, psikolog yazar olduğu için bu soruyu yanıtlamamıştır).

K6: “Yukarıdaki etkenlere bağlı olarak, çocuk kitapları üretimi daha yenilikçi, çeşitli/kapsayıcı, eğitici ve çevre dostu bir yöne doğru yol almaktadır. Yayıncılar, salt ticari kaygular ile değil, çocukların gelişimine katkı sağlamak ve okuma alışkanlıklarını desteklemek amacıyla üretim süreçlerinde bu değişimlere adapte olmaya çalışmaktadırlar”.

Üretimde dönüşüm bulguları, değişimle ilgili gelişmelerin yakından takip edilmesinin önemini göstermektedir. Tüketicilerle kitapları en iyi şekilde buluşturabilmek için yeniliklerin takip edilmesi ve uyarlanması gerekmektedir. Üretim süreçlerindeki dönüşümlerle ilgili bulgulardan birisi de nitelikli insan kaynağı ile

çalışılması ve bunun süreçlere olumlu şekilde yansımaları beklentisi olarak görünmektedir. Bu durumda çocuk kitapları yayıncılığında daha nitelikli eserlerin ortaya koyulması beklenmektedir.

Çocuk kitapları yayıncılığı alanında çocuk kitapları yayıncılığının güçlü yönlerine dair alınan yanıtlar aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

Çizelge 17. Çocuk kitapları yayıncılığı alanının güçlü yönleri nelerdir? sorusuna ilişkin bulgular

Ana Tema	Kategoriler	Kodlar
ÇOCUK KİTAPLARI YAYINCILIĞININ GÜÇLÜ YÖNLERİ	Sesli kitap	<ul style="list-style-type: none"> • Her kitabın sesli yayınının bulunması • Elektronik kitapların bulunması • Pedagog onaylı eserlerin varlığı • Yapay zekayı etkin bir biçimde kullanması
	Hayal gücü	<ul style="list-style-type: none"> • Yazar ve çizerlerin yüksek hayal gücü gerektiren eserler ortaya koymaları • Kitap fuarlarına katılması ve fuar gibi organizasyonları desteklemesi
	Geniş kitle	<ul style="list-style-type: none"> • Geniş kitleye ulaşacak baskı sayısının olması • Farklı dönemdeki kitapları sunması • Yüksek erişimin olması

Çocuk kitapları yayıncılığı alanında sesli kitapların bulunması, yüksek hayal gücüne yönelik eserler ve geniş kitleye ulaşması yönüyle güçlü yönler arasındadır. Katılımcıların buna yönelik örnek yanıtlar aşağıda paylaşılmıştır.

K1: “Her kitabının arkasında sesli kitabının olması. Her eserinin aynı zamanda elektronik kitabının da olması. Güçlü bir editör masası ve pedagoglarla çalışma imkanı. Pedagog onaylı eserlerin çıkarılması. Yapay zekayı kullanmaya başlaması”.

K2: “Öncelikle çizerlerinin hayal gücü diğer yayınevlerinden öne çıkaran özelliklerinden. Eser ücretlerinin uygun olması ve kitap fuarlarına destek vermesi yayınevini güçlendirmekte”.

K3: “Baskı sayısı ile büyük kitlelere ulaşabilmesi, okul öncesi dönem çocuklara hitap edecek geniş yelpazede bir kataloğunun olması, okul çağı kitaplarla da bu yolculuğa sağlam adımlarla ilerlemesi, nitelikli yazar ve çizerlerin buluşması, youtubeda seslendirmelerin erişime açık olması vs. sayılabilir”.

K4: “Nasıl ki okul, çocukları gerçek hayata hazırlayan bir ortamsa çocuk kitapları da bu ulvi amaca destek olup hizmet eder. Öncelikle bu kitapların, çocuğun hayal gücünü ve yaratıcılığını geliştirdiğini söyleyebiliriz. Çocukların içinde bulunduğu ortamların ev, sokak ve okuldan ibaret olduğu düşünüldüğünde, çocuk kitaplarının ne kadar önemli bir görev üstlendiği daha iyi anlaşılacaktır”.

K5:” En güçlü yönünün en az cümleyle çok fazla şey anlatması olduğunu düşünüyorum”.

K6: “Yayın süreci sonunda oluşan her bir kitabın, yalnızca kelimler değil karakterler ve olay örgüleriyle de okuyucusunu içsel bir dinginliğe taşıyan yeni dünyalar, çocuklara değerlerin, sevginin ve düşlerin izini sürme fırsatı sunar”.

Çocuk kitapları yayıncılığının güçlü yönlerine dair ulaşılan bulgulara göre az cümle ile çok şey anlatılmasının öne çıktığı görülmüştür. Çocuklara yeni dünyalar sunulması, hayal gücünü destekleyecek nitelikte görseller kullanılması gibi hususlar araştırmanın ayırt edici bulguları arasındadır. Çocuk kitaplarının çocukları hayata hazırlamada yardımcı roller üstlenmesinin güçlü yönleri işaret eden bir bulgu olduğu söylenebilir. Ulaşılan bulgular aynı zamanda çocuk kitapları yayıncılığında çocuklara

özgün deneyimler sunuyor olmasının güçlü yönlerden bir tanesi konumunda olduğunu ortaya koymaktadır.

Çocuk kitapları yayıncılığı alanının zayıf yönlerine dair alınan yanıtlar aşağıdaki çizelgede derlendiği gibidir.

Çizelge 18. Çocuk kitapları yayıncılığı alanının zayıf yönleri nelerdir? sorusuna ilişkin bulgular

Ana Tema	Kategoriler	Kodlar
ÇOCUK KİTAPLARI YAYINCILIĞININ ZAYIF YÖNLERİ	Düşük marka değeri	<ul style="list-style-type: none"> • Daha az ünlü yazarlar nedeniyle marka değerinin yüksek olmaması
	Reklam	<ul style="list-style-type: none"> • Sosyal medyada az reklam verilmesi • Reklam için farklı seçeneklerin kullanılması
	Sosyal medya	<ul style="list-style-type: none"> • Eserlerin sosyal medyada yeterince görünür olmaması

Marka değerinin düşük olması, reklama yönelik çalışmalar ve sosyal medyada görünürlük çocuk kitapları yayıncılığının zayıf yönleri arasındadır. Katılımcılar bu kategorilerle ilgili aşağıdaki yanıtları vermiştir.

K1: “Marka değerinin çok yüksek olmaması. Fenomen diye tabir edilen çok ünlü yazarlardan ziyade daha az meşhur yazarlara sahip olması”.

K2: “Yayınevi reklama ve sosyal medyaya biraz daha destek verebilir. Podcast gibi alanlara yönelim olabilir. Belki daha fazla çocuğa ulaşmak için yarışma düzenleyebilir. Çocuk yazarlarının ve çocuk editörlerinin zaman zaman bir araya geldiği workshop tarzı atölye tarzı çalışmalar yapılması yayınevi için de faydalı olabilir”.

K3: “Kesinlikle sosyal medya. İnsanlar artık sosyal medyada yaşıyor resmen. İçeriklerin farklı sosyal medya paylaşım şekilleri ile daha görünür kılması gerekiyor”.

K4:” Yine maddi kaygılar burada başı çekmektedir. Bazı yayıncıların maalesef çocuğun zihinsel ve ahlaki gelişimini arka planda tutarak yayınlar üretmesini, iyi niyetli bir yaklaşımla, maddi kaygılara bağlıyorum. Basılı kitaplara olan ilginin azalmasının beraberinde bazı yayıncıların yeni sürece adapte olamayışı da bir başka dezavantaj olarak durmaktadır. Teknolojinin hızlı gelişimiyle beraber değişen alışkanlıklar, birçok iş kolunu olduğu gibi yayıncılığı da sürekli bir adaptasyon hâline sokmaktadır”.

K5:” Kategorize olmayış oluşu. Aileler sıklıkla benim çocuğumda öfke problemi var, ne okuyabilirim? Benim çocuğum kardeşini kiskanyor? Neler okuyabilirim ? Diyerek geliyor. Ebeveynler ihtiyaç duyduğu konulara erişmekte güçlük çekiyor”.

K6: “Çocuk kitapları yayıncılığı önceki sorularda cevaplanmış ilkeler doğrultusunda ve belli bir bilinç seviyesinde çalışmazsa piyasa baskısı, ticari eğilimler, üretim maliyetleri ve sürdürülebilirlik, piyasa doymuşluğu ve rekabet gibi etkenlerle nitelikli kitapların okuyucu ile buluşması zorlaşabilir”.

Piyasanın doyma noktasına gelmiş olması, çocuk kitapları yayıncılığı için zayıf yönlerden birisi olabilir. Bunun yanında piyasa baskısı ve yoğun rekabet çocuk kitapları yayıncılığı için zayıf yönlerden bir tanesidir. İhtiyaç duyulan konularda bilinç düzeyinin düşük olması ve kitap seçiminin ebeveynler tarafından bilinçsiz bir şekilde yapılması, çocuk kitapları yayıncılığının zayıf yönlerini gösteren bulgulardan bir tanesi olarak görünmektedir.

Çocuk kitapları yayıncılığı alanı için tehditler ise çizelge üzerinde derlendiği gibidir.

Çizelge 19. Çocuk kitapları yayıncılığı alanı için tehditler nelerdir? sorusuna ilişkin bulgular

Ana Tema	Kategoriler	Kodlar
ÇOCUK KİTAPLARI YAYINCILIĞI İÇİN TEHDİTLER	Maliyet	<ul style="list-style-type: none"> • Maliyetlerin sürekli ve öngörülemez şekilde artış göstermesi • Bir hatanın infial oluşturma riskinin bulunması
	Tehdit yok	<ul style="list-style-type: none"> • Herhangi bir tehdit görmüyorum
	Sosyal medya	<ul style="list-style-type: none"> • Sosyal medyanın zayıf kalmasının işletme başarısı için risk oluşturması

Çocuk kitapları yayıncılığı için tehditlerin başında maliyet gelmektedir ve bu durum günümüzde pek çok sektörün ortak sorunu olarak görünmektedir. Sosyal medya kullanımının zayıf kalması tehdit kategorilerinden bir diğeridir. Katılımcılardan birisi ise tehdit görmediğini belirtmiştir. Aşağıda örnek yanıtlar yer almaktadır.

K1: “Editörün dikkatinden kaçan herhangi bir noktanın çocuklar üzerinde infial oluşturmaları. Artan kağıt maliyetleri”.

K2: “Bir tehdit görmüyorum.”.

K3: “Sosyal medya ayağında zayıf kalırsa, mutfakta güzel işler kaynamaya devam etse de insanların akılda kalıcılığı maalesef azalıyor”.

K4: “Tabii ki birçok yayıncıya göre kitap fiyatları her zaman bir tehdit durumundadır. Kitap fiyatlarının artması, yetişkin okurları ve çocuk kitapları satın alan ebeveynleri endişelendirmekte, basılı kitaplardan uzaklaştırmaktadır. Bu durum aslında en çok da yayıncılar için bir dezavantajdır çünkü en masum olanlar belki de onlardır”.

K5: "İnternet! Özellikle ebeveynlerin "zamansızlığından " kaynaklı şu anda çocuklarda internet kullanımı çok yaygınlaştı. 6 aylık çocukların elinde bile çizgi film oynatılan telefonları görebiliyoruz."

K6: "Çocuk yayıncılığı alanında, maliyet artışları, baskı maliyetleri, rekabet ve piyasa doymuşluğu, dijital dönüşüme ayak uyduramama, korsan yayınlar ve telif hakları ihlali, değişen ve dönüşen temalarla okuma alışkanlıklarına uyumlanamama gibi zorluklar yayıncıları daha dikkatli ve yenilikçi olmaya teşvik eden tehditlerdir".

Çocuk kitapları yayıncılığında tehditlere dair ulaşılan bulgulara göre çocuk kitapları yayıncılığında yenilikçiliğin hızlı bir şekilde devam etmesine yönelik beklentiler bulunmaktadır ve bu noktada çocukların çizgi film izlemesi ve kitap okumaktan uzaklaşması gibi gelişmeler neticesinde gelecekte çocuk kitapları yayıncılığı alanında tehditlerin olduğu yönünde bulgular elde edilmiştir. Çocuk kitapları yayıncılığı alanında ebeveynlerin endişelerinin bulunduğu, bunun da sektörü etkileyen bir yapıda olduğu yönünde bulgulara ulaşılmıştır.

Çocuk kitapları yayıncılığında gelecekte özgün eserlere olan ilginin artması beklenmekte, hayal gücüne daha fazla katkı sağlayan yayınların ortaya çıkması yönünde beklentiler vardır. Çocuk kitaplarının farklı mecralarda sergilenmesi, gelecekteki beklentiler arasında yer almaktadır. Ulaşılan bulgulara göre dijital altyapı ve dijital eserler konusunda gelişmeler kaydedilmesi beklenmektedir. Araştırma bulguları, çocuk kitapları yayıncılığında gelecekte yapay zekanın daha aktif bir şekilde yer alacağı yönünde beklentileri içermektedir.

Genel bir değerlendirme yapılacak olduğunda çocuk kitapları yayıncılığı alanında üretim ve dönüşüme dair dönüşüm süreci hızlı bir şekilde gerçekleşmiştir. Yakın gelecekte de dönüşümün sürmesi, hatta hızını artırması beklenmektedir. Teknoloji, tüketicilerin beklentileri, çocuk gelişimi gibi hususlar çocuk kitapları yayıncılığı alanındaki üretimin ve tüketimin dönüşümünde merkezi bir rol oynamaktadır.

Araştırma kapsamında test edilen hipotezlerin kabul ve ret durumları aşağıdaki çizelgede gösterildiği gibidir.

Çizelge 20. Hipotezlerin Kabul/Ret Durumu

HİPOTEZ	KABUL/RET DURUMU
H1: Çocuk kitapları yayıncılığında üretimin dönüşümünde hedef kitlenin beklentileri gözlenmektedir.	Kabul
H2: Çocuk kitapları yayıncılığında tüketimin dönüşümünde çocukların gelişimini destekleyen yayınlar ve dijital teknolojinin etkileri gözlenmektedir.	Kabul
H3: Çocuk kitapları yayıncılığı alanında dijitalleşmenin etkilerinin artarak devam etmesi beklenmektedir.	Kabul

Hipotez çizelgesinde yer alan bilgilere göre test edilen 3 hipotezin de kabul edildiği görülmektedir.

Bulgular eşliğinde genel bir değerlendirme yapılacak olduğunda teknolojide yaşanan gelişmeler ve dijitalleşmenin çocuk kitapları yayıncılığı alanındaki üretim ve tüketim süreçlerini değiştirdiği görülmektedir. Çocuk kitapları yayıncılığı ile ilgili hedef kitlenin beklentilerinin dikkate alınması gerektiği araştırmanın bulguları eşliğinde ulaşılan sonuçlar arasındadır.

V. SONUÇ ve ÖNERİLER

Çocukların gelişimlerinde pek çok farklı şekilde etkili olan çocuk kitapları, okuma-yazma öğretmenin yanında çeşitli becerilerin kazanılması bakımından fırsatlar sunmaktadır. Çalışmada ulaşılan sonuçlara göre çocuk kitapları; problem çözme, yaratıcı düşünme, etkili iletişim, dil ve bilişsel beceriler, değerleri öğrenme gibi kazanımlar sağlamaktadır.

Dil gelişiminin dikkate alınması, çocuk kitapları yayıncılığında temel adımlardan bir tanesidir. Çocuk kitapları yayıncılığında çocukların gelişimine dair hassasiyet gösterilmesi gerektiği, sorumluluk bilincinin olmasının şart olduğu yönünde sonuçlar elde edilmiştir.

Türkiye'de ve dünyada çocuk kitapları yayıncılığı hakkında ulaşılan sonuçlara göre dijitalleşmenin etkileriyle birlikte e-kitaplara ilginin artmasına karşın basılı kitapların yaygın şekilde tercih edilmesi söz konusudur.

Çocuk kitapları yayıncılığı alanında yer alan katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmelerde ulaşılan sonuçlar çocuk kitaplarının anlama becerisi, dil gelişimi, çizimler, mesaj destekleyen görsel kullanımı gibi özgün yönleri olduğunu göstermektedir. Çalışmada ayrıca çocuk kitapları yayıncılığında okurken öğrenmenin yanında eğlenmenin gerçekleştiği sonucuna varılmıştır.

Teknolojide yaşanan gelişmelerle birlikte çocuk kitapları yayıncılığı alanında köklü değişimler yaşanmaktadır. Yaşanan dönüşümle birlikte çocuk kitapları yayıncılığında pazarda dijital kitaplar yaygınlaşmaktadır. Yazım dili ve baskının değişmesi, yazar ve yayın sayısının artması, güncel konuların takip edilmesi çocuk kitapları yayıncılığı üretiminde yaşanan dönüşüme dair öne çıkmaktadır.

Çocuk kitapları yayıncılığında tüketim alanında yaşanan gelişmeler, yine teknolojinin gelişmesi ve internet kullanımı konuları etrafında yoğunlaşmaktadır. Çalışmada ulaşılan sonuçlara göre çocuk kitapları yayıncılığında tüketim internet,

değişen profil, popüler kültür konularını içermektedir. Dijital okuma alışkanlıklarının artması, çocuk kitapları yayıncılığında tüketicinin dönüşümünü açıklayan hususlardan bir tanesidir.

Hedef kitlenin beklentilerinin dikkate alınması gerekliliği, çocuk kitapları yayıncılığı alanında yaşanan dönüşümün yansımalarından bir tanesidir. Çocuk gelişimini destekleyecek şekilde dijital teknolojilerin kullanılması, çocuk kitapları yayıncılığı alanında yaşanan dönüşümle birlikte hedef kitlenin temel beklentilerinden birisidir. Ulaşılan sonuçlar çocuk kitapları yayıncılığında bu beklentileri karşılamanın rekabet üstünlüğü açısından kritik öneme sahip olduğunu göstermektedir.

Çalışmanın sonuçlarına göre çocuk kitapları yayıncılığı alanında tüketicilerle kitaplar buluşturulurken teknolojideki gelişmeler başta olmak üzere değişimler yakından takip edilmelidir.

Ulaşılan sonuçlar eşliğinde aşağıdaki öneriler getirilmektedir:

*Çocuk kitapları yayıncılığı alanında üretim süreçlerinde teknolojik gelişmelerin takip edilmesi önerilir.

*Çocuk kitapları yayıncılığı alanında tüketim süreçlerinde dijital okuma alışkanlıklarının göz önünde bulundurulması önerilmektedir.

*Çocuk kitapları yayıncılığında çocuk gelişimine dair hassas bir şekilde hareket edilmesi önerilir.

*Çocuk kitapları yayıncılığında dil gelişimi ile ilgili süreçler dikkate alınarak ilerleme kaydedilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

MAKALELER

- ACAROĞLU, M.T. (1971). “Kitabın tarihçesi”, **Türk Kütüphaneciliği Dergisi**, cilt 20, sayı 2, ss.73-81.
- AYDIN, İ. ve UZUN, M. (2020). “Çocuk kitaplarının taşınması gereken özellikler: Cemil Kavukçu'nun bir öykü yazalım mı ve masal anlatma oyunu adlı eserlerine eleştirel bir bakış”, **Rumeli'de Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi**, sayı 7, ss.315-340.
- AYGÜN, A. ve ABACI, O. (2014). “Examination of illustrated story books published between the years of 2004-2013 for 4-8 age group children in terms of illustration”, **Procedia Social and Behavioral Sciences**, sayı 152, 94-99.
- BAKIRCI, Ş., YILDIZ, D. ve CERAN, D. (2021). “2019 yılında yayımlanan çocuk kitapları üzerine bir inceleme”, **Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, sayı 46, ss.153-176.
- BALTA, E.E. (2019). “Çocuk edebiyatı üzerine yapılmış lisansüstü çalışmaların içerik analizi”, **Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi**, cilt 10, sayı 17, ss.464-489.
- BAYRAKTAR, A. (2021). “Value of children’s literature and students’ opinions regarding their favorite books”, **International Journal of Progressive Education**, cilt 17, sayı 4, ss.341-357.
- BAYTAR, O. (2022). “Dijital ve geleneksel kitap yayıncılığının ülkelere göre değerlendirilmesi”, **Online Academic Journal of Information Technology**, cilt 13, sayı 51, ss.220-240.
- BOZKURT, A. ve BOZKAYA, M. (2013). “Etkileşimli e-kitap: dünü, bugünü ve yarını”, **Akademik Bilişim**, ss.1-11.

- ÇER, E. (2016). "Preparing books for children from birth to six age", **Journal of Education and Practice**, cilt 7, sayı 6, ss.78-99.
- DALKIRAN, Ö. (2013). "Kitabın tarihi", **Türk Kütüphaneciliği Dergisi**, cilt 27, sayı 1, ss.201-213.
- DAVULCU, F. ve KIPÇAK, H. (2016). "Başlangıcından harf devrimine kadar Türkiye'de basım ve yayımın kısa tarihçesi", **Türk Kütüphaneciliği Dergisi**, cilt 30, sayı 2, ss.251-260.
- DÖMBEKÇİ, H.A. ve ERİŞEN, M. (2022). "Nitel araştırmalarda görüşme tekniği", **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, cilt 22, sayı 2, ss.141-160.
- ELLEMAN, B. (1987). "Current trends in literature for children", **Library Trends**, Winter, ss.413-426.
- EROĞLU, Z.D. (2016). "Çocuk kitapları ve okuma alışkanlığı", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, cilt 9, sayı 44, ss.105-116.
- ERTEM, İ.S. (2013). "Exploring the role of digital children's literature in the technology based literacy instruction", **Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları**, cilt 1, sayı 2, ss.102-108.
- GÖNEN, M., ULUDAĞ, G., TANRIBUYURDU, E.F. ve TÜFEKÇİ, E. (2014). "0-3 yaş çocuklarına yönelik resimli çocuk kitaplarının özelliklerinin incelenmesi", **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, cilt 29, sayı 1, ss.126-139.
- GÜMÜŞ, T.T. (2010). "Orta Çağ'dan erken modern döneme Batı Avrupa'da eğitim tarihi: yeni yaklaşımlar", **Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, cilt 6, sayı 1, ss.25-40.
- GÜZELYURT, T. ve SARAÇ, S. (2018). "48-66 aylık çocukların gelişim düzeylerine uygun çocuk kitapları nasıl olmalıdır? Bir Delphi çalışması", **Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi**, cilt 2, sayı 1, ss.52-75.
- HAYTA, P. (2022). "Sert mukavva kapaklı kitap ciltleme terimleri ve tanımlamaları", **Avrasya Terim Dergisi**, cilt 10, sayı 2, ss.28-33.

- KANMAZ, F.E. ve ASLAN, C. (2022). “Eleştirel düşünme becerisi edindirme bağlamında çocuk ve gençlik kitaplarının incelenmesi”, **Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, cilt 55, sayı 2, ss.447-483.
- KARA, C. (2019a). “Çocuk kitapları için karakter tasarımından kitap tasarımına deneysel bir illüstrasyon uygulaması”, **Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi**, sayı 42, ss.33-50.
- KARA, C. (2019b). “Çocuk kitapları illüstrasyonunda karakter tasarım yöntemlerinin sınıflandırılması”, **International Social Sciences Studies Journal**, cilt 5, sayı 30, ss.685-696.
- KARPOUZA, E., ZAMPANİOTİ, A. ve KARAKİTSİOS, A. (2014). “Children’s books in education”, **International Annual Conference The Child and The Book Conference**, ss.1-9.
- KILDAN, A.O. ve BİLGİCİ, B.G. (2011). “Okul öncesi eğitim alan çocukların ebeveynlerinin çocuk kitabı seçme ölçütlerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi”, **Milli Eğitim Dergisi**, sayı 192, ss.105-120.
- KODAN, H. ve KARA, K. (2021). “Sınıf eğitimi bilim dalında çocuk edebiyatı konulu lisansüstü çalışmalara genel bakış”, **Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi**, sayı 18, ss.4539-4567.
- KOYUNCUOĞLU, A. (2021). “Çocuk edebiyatının dünyadaki ve Türkiye'deki tarihsel gelişimi”, **Spor, Eğitim ve Çocuk Dergisi**, cilt 1, sayı 1, ss.1-16.
- KUBAL, S.A. ve ÇETİNKAYA, S. (2021). “The messase problem in the children’s book”, **International Journal of Eurasian Education and Culture**, cilt 6, sayı 13, ss.1094-1142.
- MARHAENİ, I.N., WİGUNA, K.W., GUNAMANTHA, M. ve DANTES, N. (2018). “Content and context”, **Advances in Social Science Education and Humanities Research**, 178, ss.515-518.
- ÖNDER, I. (2011). “E-kitap ve dünyada elektronik kitap yayıncılığı”, **Türk Kütüphaneciliği Dergisi**, cilt 25, sayı 1, ss.97-105.
- PETRENKO, O. (2020). “The attribution of the children’s book publishing statistics in Ukraine in the second half of the 19th and beginning of the 20th centuries”, **Knygotyra**, sayı 75, ss.199-215.

SCHREURS, K. (2013). "Children's e-books are born", **The Canadian Journal of Library and Information Practice and Research**, cilt 8, sayı 2, ss.1-14.

SHORT, K.G. (2018). "What's trending in children's literature and why it matters", **Language Arts Journal**, cilt 95, sayı 5, ss.287-298.

STROUSE, G.A., NYHOUT, A. ve GANEA, P.A. (2018). "The role of book features in young children's transfer of information from Picture books to real world contexts", **Frontiers in Psychology**, sayı 50, ss.1-14.

SÜMBÜL, S. (2021). "Osmanlı Devleti'nde ruhsatsız kitap basımı ve telif hakkı ihlali suçları", **Bilgi Yönetimi Dergisi**, cilt 4, sayı 2, ss.163-185.

TANRIKULU, F. (2021). "Çocuk kitabı yazarlarının Türkiye'de çocuk yayıncılığına ilişkin görüşleri", **Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, sayı 58, ss.747-770.

TURHAN, O., BAŞ, B., TURHAN, F.K. (2021). "Türk çocuk edebiyatında tema kitap katalogları üzerine bir inceleme", **Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, sayı 52, ss.31-58.

WU, J. ve LİN, J. (2023). "Research on the development and countermeasures of children's picture book industry in China", **Advances in Social Science Education and Humanities Research**, sayı 689, ss.332-341.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

DEANGELO, R.W. Children's book publishing.
<https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=98d9434978311e055bf4a75fed234bacc9ea25c8> , Erişim Tarihi: 15.09.2023.

<http://www.marticocuk.com/kitap-kategorisi/7-8-yas/> , Erişim Tarihi: 21.09.2023.

https://turkyaybir.org.tr/wp-content/uploads/2021/03/Kitap-Pazari-Raporu_2020-1.pdf , Erişim Tarihi: 29.09.2023.

https://turkyaybir.org.tr/wp-content/uploads/2022/04/Kitap-Pazari-Raporu_2021.pdf , Erişim Tarihi: 29.09.2023.

<https://www.verikaynagi.com/grafik/yillara-gore-yayimlanan-cocuk-kitabi-sayisi/> , Erişim Tarihi: 19.09.2023.

<https://www.verikaynagi.com/grafik/yillara-gore-yayimlanan-kitap-sayisi/> , Erişim

Tarihi: 19.09.2023.

TEZLER

AŞKIN, O. (2016). “Okul öncesi eğitimde dijital çocuk kitabı uygulamalarının görsel iletişim sorunları ve uygulama önerisi”, **Yüksek Lisans Tezi**, Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

BULAT DEMİR, S. (2023). “Gelenekselden sanal gerçekliğe kitabın dönüşümü ve okuyucu üzerindeki etkisi: bir karma desen araştırması”, **Doktora Tezi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

DOĞAN, A.N. (2020). “Türkiye’de kitap yayıncılığı (1980-2000)”, **Yüksek Lisans Tezi**, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

EROL, A. (2009). “Dünyada ve Türkiye’de elektronik yayıncılık”, **Yüksek Lisans Tezi**, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

NEŞELİ, D. (2019). “Türkiye’de kitap yayıncılığı ve wappad yayınları”, **Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

TEMİZ, A. (2019). “Dijital çocuk yayınlarının çocukların öğrenmesi üzerinde etkileri”, **Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

YAVUZOĞLU, Ç. (2018). “Sürekli çocuk yayınlarının fen bilimleri eğitimi bağlamında bilim tarihi açısından incelenmesi”, **Yüksek Lisans Tezi**, Kastamonu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

YOLLU, P. (2010). “Bir çocuk yayını olan yeni harfli mektepli gazetesi nüshalarındaki manzumelerin incelenmesi”, **Yüksek Lisans Tezi**, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

DIĞER

AKDENİZLİ, F. (2015). “Kitabın tarihsel gelişimi ve sanatçı kitapları”, **Uluslararası Ebru ve Kitap Sanatları Sempozyumu**, sayı 1, ss.47-55.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Adem Kaya

Eğitim Durumu

Lisans : Karadeniz Teknik Üniversitesi Maliye

Yüksek Lisans : İstanbul Aydın Üniversitesi Gazetecilik